Ἀριθ. 548 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΑ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'

Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

29 Ἰουνίου 1886

Ο ΓΟΥΣΤΑΥΟΣ ΕΪΧΤΑΛ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

1833—1835

[Συνέχεια· ἴδε προηγ. φύλλον]

Ἀμφοτέρας τὰς ἐπιστολὰς ταύτας ἔγραφεν ὁ Ἐϊχτὰλ πρὸς τὸν ἐν Ναυπλίῳ φίλον καὶ συνάδελφόν του Roujoux.

«Λαμία 16]28 Δεκεμβρίου 1834.

Φίλτατε,

Προχθὲς, Παρασκευὴν, ἐπέστρεψα ἐνταῦθα ἐκ τῆς ἐκδρομῆς μου εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Σπερχειοῦ. Ἀνεχώρησα ἐντεῦθεν τὸ παρελθὸν Σάββατον, ἐν μέσῳ πυκνῆς χιόνος, διὰ τὸ χωρίον Βαρυμπόπι, ὅπου κατοικεῖ ὁ γέρων Τσουκαλᾶς, πενθερὸς μιᾶς τῶν ἀδελφῶν τοῦ κ. Χατζίσκου. Ἔκαυσε τρὶς τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ μὴ τὴν ἀφήσῃ εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων, τώρα δὲ τὴν κτίζει πάλιν διὰ τετάρτην φορὰν. Πρὸς τοῦτο θὰ δαπανήσῃ δύο χιλιάδας δραχμάς. Θὰ ἔχῃ δύο πατώματα, μὲ τέσσαρα χωρίσματα ἕκαστον, θὰ εἶναι δὲ παλάτιον καθ' ἑαυτὸ ἐν τῷ μέσῳ τῶν καλυβῶν τὰς ὁποίας καὶ μόνας βλέπει τις εἰς αὐτὰ τὰ μέρη.

Τὸ Βαρυμπόπι κεῖται πλησίον τῶν χωρίων Μάκρεσι, Ἀρχάνι καὶ Παλιοῦρι, τὰ ὁποῖα ὁ κ. Κωλέττης καὶ οἱ φίλοι του ἠγόρασαν. Αἱ γαῖαι αὗται εἶναι ἐξαίρετοι, ἡ τοποθεσία των λαμπρὰ ὅσον καὶ ἡ ποιότης τῆς γῆς. Ἀπόδειξις τούτου καὶ ἡ προθυμία μεθ' ἧς οἱ κάτοικοι συνέρχονται ἐνταῦθα. Τὰ δύο χωρία Μάκρεσι καὶ Ἀρχάνι, πλησίον ἀλλήλων κείμενα, περιέχουν πληθυσμὸν ἐπαρκέστατον, ἐν γένει δὲ ὅλη ἡ μεταξὺ Λαμίας καὶ Βαρυμποπίου πεδιὰς (ἓξ ὡρῶν δρόμος,) φαίνεται κατῳκημένη ὄχι ὀλιγώτερον πάσης ἄλλης γνωστῆς μου ἐν Εὐρώπῃ ἐξοχῆς. Τοῦτο ἀναμφιβόλως ὀφείλεται εἰς τὴν ἄκραν τῆς γῆς εὐφορείαν καὶ εἰς τὴν γειτνίασιν τῆς Τουρκικῆς ἐπικρατείας, ὁπόθεν ὁ πληθυσμὸς τῆς Φθιώτιδος ἔλαβεν οὐκ ὀλίγην προσαύξησιν. Ἐντούτοις, καίτοι τοσοῦτον καλῶς τοποθετημένα καὶ κατῳκημένα, τὰ χωρία ταῦτα εὑρίσκονται εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν. Οἱ χωρικοὶ δὲν κατοικοῦν εἰς οἰκίας, ἢ κἂν εἰς καλύβας, ἀλλ' ἐντὸς εἴδους παραπηγμάτων ἐκ κλάδων πλεκτῶν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιστρώσεως. Εὑρισκόμενος ἐντὸς αὐτῶν, νομίζεις ὅτι εἶσαι εἰς τὸ ὕπαιθρον, ἐὰν ἀνάψῃς πῦρ, κινδυνεύεις νὰ καύσῃς τὸ οἴκημα ὁλόκληρον. Καὶ ὅμως δὲν θὰ ἦτο δύσκολος ἐπίστρωσίς τις ἐκ πηλοῦ. Ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι τοσοῦτον ἐξενευρίσθησαν ὑπὸ τῶν συμφορῶν ὅσας ὑπέστησαν, ὥστε οὐδὲ μέχρι τοῦ σημείου τούτου δύναται νὰ φθάσῃ ἡ ἐνέργειά των.

Ἀφοῦ ἐπέρασα δύο ἡμέρας μετὰ τοῦ γέροντος Τσουκαλᾶ καὶ ἔμαθα παρ' αὐτοῦ διάφορα πράγματα ἀξιάκουστα (ἐδέησεν ἐνίοτε νὰ προσφύγω εἰς τὰς γνώσεις τοῦ Δημήτρη, ὡς διερμηνέως), μετέβην εἰς Ὑπάτην, ὅπου ὁ Χατζηπέτρος καὶ ἡ σύζυγός του μὲ ὑπεδέχθησαν εἰς τὴν μικρὰν των οἰκίαν μετὰ μεγίστης φιλοφροσύνης. Ὁ κ. Κωλέττης ἔλαβε τὴν καλοσύνην νὰ μὲ συστήσῃ εἰς τὸν ἐξάδελφόν του, ὥστε εἰς τὴν ἐπιστολήν του ὀφείλω τὴν πρόθυμον ταύτην ὑποδεξίωσιν. Πρώτην ταύτην φορὰν εὑρέθην ἐνώπιον ζεύγους ἀντιπροσωπεύοντος τὸν φεουδαλισμὸν τῆς Ἑλλάδος. Ὅσον δὲ ἐπιδεκτικαὶ συζητήσεως καὶ ἂν εἶναι αἱ ἀξιώσεις τῶν τοιούτων ἀρχόντων,—τῶν ὁποίων τὴν καταστροφὴν ἤρχισεν ὁ Ἀλῆ πασᾶς καὶ συνεπλήρωσεν ἡ ἐπανάστασις,—ὁμολογῶ ὅτι μετὰ μεγάλης εὐχαριστήσεως ἐπανεῖδον ἐκεῖ τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐκείνην, αἱ ὁποῖαι πανταχοῦ καὶ πάντοτε συνοδεύουν τὸ ἐπιφανὲς τοῦ γένους. Ἐθαύμασα πράγματι τὸν Καπετάνον, διατηροῦντα ὁπωσδήποτε, καὶ ἐν μέσῳ τῆς παρούσης στενοχωρίας, τὴν λαμπρὰν ἐνδυμασίαν καὶ τὸν πολύτιμον ἵππον του. Κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον τῆς θετικότητος ἀξίζει νὰ ὑπάρχωσιν ἄνθρωποι τινὲς διατηροῦντες μετὰ πάσης θυσίας τὸ πάθος τῆς μεγαλοπρεπείας.

Γνωρίζεις βεβαίως τὴν σύζυγον τοῦ Χατζηπέτρον. Ἐξ ὅσων γυναικῶν εἶδα μέχρι τοῦδε ἐν Ἑλλάδι ἐξέχει αὕτη καὶ διαφέρει. Βεβαίως εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς διατηρεῖ τὴν συναίσθησιν «τῆς εὐγενοῦς καταγωγῆς της», τὸ ἐκδηλοῖ δὲ καὶ διὰ τῶν τρόπων καὶ τῆς ὁμιλίας της· μολαταῦτα ὅμως νομίζω ὅτι κατώρθωσε νὰ γείνῃ καὶ *καλὴ νοικοκυρὰ*, πρᾶγμα σπάνιον καὶ τοῦτο εἰς τὰ μέρη ταῦτα. Ἐὰν ὑπάρχωσι πολλαὶ τοιούτου

εἴδους γυναῖκες εἰς τὰ ὄρη τῆς Θεσσαλίας, ἃς σπεύσῃ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος νὰ τὰ συμπεριλάβῃ εἰς τὸ βασίλειόν του.

Ὁ περιμενόμενος τὴν τετάρτην ταχυδρόμος ἔφθασε τὴν παρασκευήν. Ὁ χθεσινὸς (τοῦ Σαββάτου) δὲν ἔφθασεν ἀκόμη μέχρις ὥρας—ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς.—Ἐλπίζω ὅτι θὰ μοὶ φέρῃ ὀλίγας λέξεις σου. Παρῆλθε μὴν ἀφότου σὲ ἀπεχωρίσθην καὶ εἶμαι ἀνυπόμονος νὰ μάθω τί γίνεσαι. Ἐφημερίδας εἶδα μέχρι τῶν τῆς 1ης Δεκεμβρίου μόνον. Ἐξ αὐτῶν ἔμαθα τὰ ἐν Ἀθήναις συμβαίνοντα, τὴν ὑπουργικὴν ἐν Γαλλίᾳ μεταβολὴν καὶ τὰς ἐπιτυχίας τοῦ Ταφιλπούζη (1), τὰς ὁποίας ἄλλως ἐγνωρίζομεν ἤδη ἐνταῦθα. Ἐκ τῶν εἰδήσεων τούτων ἡ σημαντικωτέρα διὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι νομίζω ἡ τελευταία. Τὸ κίνημα τοῦ Ταφιλπούζη δὲν ἔχει πλέον τὸν χαρακτῆρα μικρᾶς τοπικῆς ἀνταρσίας· πρόκειται περὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἀλβανίας. Ἀνεξαρτήτως τῶν σπουδαίων συνεπειῶν, τὰς ὁποίας τὰ συμβάντα ταῦτα δύνανται νὰ ἔχωσιν ὡς πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ὑπάρχει καὶ ὁ ἄμεσος κίνδυνος τῆς ἀναζωπυρήσεως τῆς λῃστείας κατὰ τὸ προσεχὲς ἔαρ, ἐὰν δὲν ληφθῇ πρόνοια περὶ ὀργανισμοῦ σώματος στρατιωτῶν εἰς τὰ σύνορα.

Ὡς πρὸς τοὺς Βαυαρούς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τοὺς Γερμανοὺς ἐθελοντάς, τρεῖς πάλιν ἐξ αὐτῶν ἀπεπειράθησαν νὰ λιποτακτήσωσι πρὸ ὀκτὼ ἡμερῶν, ἀφοῦ ἔκλεψαν τοὺς ἀξιωματικούς των, ἀλλὰ συνελήφθησαν καὶ οὗτοι ὑπὸ τῆς χωροφυλακῆς.

Ἐλησμόνησα νὰ σοῦ ἀναφέρω, γράφων περὶ Ὑπάτης, ὅτι ἐπεσκέφθην τὰς γαίας Θερμιὰ καὶ Καράλη, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Σπερχειοῦ. Ὡς πρὸς τοποθεσίαν δὲν παραβάλλονται πρὸς τὰς ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης γαίας. Πρὸς μεσημβρίαν ὑπέρκειται ἡ Οἴτη. Αἱ ἐκ τῶν ὀρέων καταπίπτουσαι πέτραι καλύπτουν τὰ ὑψηλότερα μέρη τῶν γαιῶν, τὰ δὲ ταπεινότερα κατακλύζονται ὑπὸ τῶν νερῶν, πολλαχοῦ δὲ αὗται μετεβλήθησαν εἰς ἕλη. Ἡ γειτνίασις τῶν Τούρκων τοῦ Πατρατζικίου εἶχε φυγαδεύσει τοὺς κατοίκους, εἰς τρόπον ὥστε αἱ ἐν λόγῳ γαῖαι εἶναι σήμερον ἔρημοι, καλύπτονται δὲ ὑπὸ θάμνων καὶ καλάμων. Ἀπαιτοῦνται μεγάλαι δαπάναι διὰ νὰ ἐκχερσωθῶσιν. Οἱ μόνοι ἐπ' αὐτῶν ἤδη κάτοικοι εἶναι οἰκογένειαί τινες ἐκ Θεσσαλίας τὰς ὁποίας ὁ Χατζηπέτρος ἔπεισεν, ὡς μὲ ἐπληροφόρησε, νὰ μείνωσιν ἐκεῖ, καθ' ἣν στιγμὴν ἡτοιμάζοντο νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα των, ἀηδιάσασαι ἐκ τῆς ὑποδοχῆς τὴν ὁποίαν εὗρον ἐν Ἑλλάδι.

Πάντες ἐδῶ μοὶ λέγουν ὅτι ἐὰν θέλῃ ἡ Κυβέρνησις νὰ ἑλκύσῃ μετοίκους ἐκ Θεσσαλίας πρὸς ἀποκατάστασιν ἐν Ἑλλάδι, ἀνάγκη νὰ διοργανίσῃ ἐπὶ τούτῳ τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Ζητουνίου, μεταβάλλουσα αὐτὴν διοικητικῶς. Χθὲς μοὶ ἔλεγεν ὁ Μανσόλας ὅτι τὴν προτεραίαν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἰκογένειαί τινες ἐκ Θεσσαλίας, τῶν ὁποίων τὰ σκεπάσματα ἐκρατήθησαν εἰς τὰ σύνορα τὴν νύκτα, καὶ νύκτα ψυχροτάτην, διότι ἔπρεπε νὰ ἐξετασθῶσιν ὑπὸ τοῦ τελωνείου αἱ καπόται καὶ τὰ σκεπάσματά των, τὴν δὲ νύκτα τὸ τελωνεῖον εἶναι κλειστόν. Ἀλλ' εἰς τὰ σύνορα δὲν ὑπάρχει οὔτε οἰκία οὔτε καταφύγιόν τι, ὥστε ἐδέησε νὰ ἐξακολουθήσωσι τὰ γυναικόπαιδα τὸν δρόμον των μέχρι Λαμίας, ἀσκεπῆ καὶ ἀπροφύλακτα, τὸ δὲ πρωὶ ἔφθασαν οἱ ὁδοιπόροι κακῶς ἔχοντες εἰς τοῦ Μανσόλα. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ δύο κατόπιν ἡμέρας ἔπεσε πολλὴ χιών, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ στείλωσιν εἰς Φούρκαν ἀνθρώπους διὰ νὰ μεταφέρωσι τὰ πράγματά των! Ἐὰν θέλωσι τελωνεῖα, πρέπει τοὐλάχιστον νὰ μένωσιν ἀνοικτὰ τὴν νύκτα, ἢ νὰ ὑπάρχῃ καταφύγιόν τι παρ' αὐτά.

Εὐχαρίστως ἔμαθα ὅτι ἡ Γραμματεία τῶν Ἐσωτερικῶν ἐζήτησε παρὰ τῶν Ἐπάρχων ἐκθέσεις περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐπαρχιῶν. Τοῦτο δύναται νὰ εἶναι βάσις νέου συστήματος, συμφωνεῖ δὲ πρὸς ὅσα διὰ προλαβούσης μου σοὶ ἔγραφα περὶ τῆς ἀνάγκης τοιούτων ἐξετάσεων καὶ ἐρευνῶν. Ὑποθέτω ὅτι τὸ ὑπουργεῖον προεκάλεσε τὸ μέτρον τοῦτο.

Φιλοξενοῦμαι εἰς τοῦ Μανιτάκη. Ὁ Χατζῆσκος ἔχει ἐργάτας εἰς τὸ δωμάτιον τὸ ὁποῖον κατεῖχον εἰς τὴν οἰκίαν του. Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου εἰς Ὑπάτην τῷ εἶπον ῥητῶς ὅτι δὲν θὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν οἰκίαν του. Τὸν ἐστενοχώρουν, παρεκτὸς δὲ τούτου ἀπέθνησκα τοῦ ψύχους ἐκεῖ. Ὡς ἐκ τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν ξύλων δὲν εὑρίσκονται ἄνθρακες εἰς Λαμίαν. Ἀλλ' οὔτε μαγγάλι εὑρίσκει τις. Τὸ νεόνυμφον ζεῦγος φλέγεται τοσοῦτον ὑπὸ ἔρωτος, ὥστε δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ πεισθῶσιν ὅτι ἐγώ, ὁ μὴ ἐρωτευμένος, ἐκρύωνα δεινῶς καὶ ὅτι ἐν ἐλλείψει ἀνθράκων ἔπρεπε τοὐλάχιστον νὰ μοὶ δοθῇ χόβολη. Εἰς τοῦ Μανιτάκη εἶμαι πλέον ἐλεύθερος, καθὸ ἄγαμοι καὶ οἱ δύο.

Διὰ μιᾶς τῶν προλαβουσῶν ἐπιστολῶν μου σοὶ ἔγραψα ὅτι, ἐπὶ τοῦ παρόντος, δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ ὑπουργεῖον. Ἐλπίζω ὅτι ὁ αὔριον περιμενόμενος ταχυδρόμος θὰ μοὶ γνωστοποιήσῃ τὴν περὶ τούτου ἀπόφασιν τοῦ κ. Κωλέττη. Διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον ἐγκλείω τὴν ἐπίσημον αἴτησίν μου περὶ παρατάσεως τῆς ἀδείας μου. Πρωτοκόλλησέ την, ἐὰν πρόκειται νὰ δοθῇ καταφατικὴ ἀπάντησις. Εἰς τοιαύτην δὲ περίπτωσιν ζήτησε, παρακαλῶ, παρὰ τῆς Νομαρχίας διαβατήριον (διὰ τὴν Λάρισσαν) διὰ τὸν ὑπηρέτην μου Κυριακὸν Δημητρίου, πρὸς τὴν μητέρα τοῦ ὁποίου στέλλεις τὴν ἔγκλειστον.

Καταγίνομαι εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς. Μετά τινων ἡμερῶν σπουδὰς σκοπεύω νὰ ἀναχωρήσω εἰς Λάρισσαν, ἐπανερχόμενος διὰ Λεβαδείας, Εὐβοίας καὶ Σύρας. Ἀλλά, ὅπως δήποτε καὶ ἂν τροπολογηθῶσι τὰ περαιτέρω σχέδιά μου, δύναμαι νὰ εἴπω ὅτι ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ ταξειδίου μου ἤδη ἐξετελέσθη. Καλῶς ἢ κακῶς καταφέρω νὰ ὁμιλῶ τὰ Ἑλληνικά. Μετὰ τοῦ Τσουκαλᾶ καὶ τοῦ Χατζηπέτρου ἠδυνήθην νὰ συνεννοῶμαι. Ἡ πρώτη δυσκολία ὑπερενικήθη, τὰ λοιπὰ θὰ ἔλθωσι μὲ τὸν καιρόν.

Δευτέρα, 29 Δεκεμβρίου

Σήμερον, μέχρι τῆς 10 ὥρας, τὸ ταχυδρομεῖον τοῦ Σαββάτου εἰσέτι δὲν ἦλθε . . . .

—

Λαμία, 1 Ἰανουαρίου 1835

. . . . . .

Ὁ Δρόσος θεωρεῖ τὴν ἐγκατάστασιν ἀποίκων δύσκολον, ἀλλ' οὐχὶ ἀδύνατον. Ὁ Γῶγος λέγει ὅτι οἱ ἄποικοι θὰ ἐξοντωθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, οἵτινες δὲν δύνανται νὰ παραδεχθῶσιν ὅτι ἡ γῆ ἐφ' ἧς ἐγεννήθησαν, δύναται νὰ φέρῃ καὶ ἄλλους ἀνθρώπους ἐκτὸς αὐτῶν,—ἢ ὅτι ἄνθρωποι μὴ τηροῦντες τὴν τεσσαρακοστὴν δὲν εἶναι Τοῦρκοι. Συνωμίλησα καὶ πάλιν περὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου μετὰ τοῦ Χατζίσκου, ἡ δὲ γνώμη του εἶναι ὅτι ζυγιζομένων τῶν ὑπὲρ καὶ τῶν *κατά*, τὸ ὑπὲρ ὑπερέχει. Ἀλλὰ πῶς νὰ ῥίψῃς ἀποίκους ἐν τῷ μέσῳ Ἐφόρων, δεκάτων, κτλ; Ὁ ἐφετεινὸς δεκατισμὸς ἐπροξένησε μεταξὺ τῶν ἐπὶ τοῦ Τουρκικοῦ Ἑλλήνων (οἱ πάντες μοὶ τὸ ἐπαναλαμβάνουσι,) φοβερὰν ἐντύπωσιν . . . . . .

Ἐπεθύμουν νὰ γνωρίζω τί κάμνετε τώρα εἰς Ναύπλιον; Ὁ καιρὸς παρέρχεται πάντοτε ἐν ῥαδιουργίαις; Ἐὰν δὲν προσέξωσιν, ἡ ἀφύπνισις θὰ ἐπέλθῃ τρομερά! Ὁποῖον ποτὲ ἔθνος εὑρέθη εἰς τὴν παροῦσαν θέσιν τῆς Ἑλλάδος; Ἡ γῆ ἀκαλλιέργητος, οὐδεμία βιομηχανία,—οὐδὲ ἓν ἐργοστάσιον,—ὁ χωρικὸς ἀγοράζει ἐκ τῶν ξένων τὸν ἄρτον του, τὰ ὀλίγα ἐνδύματα ὅσα φέρει, τοὺς βόας του, τοὺς ἵππους του, τὰ ἐργαλεῖά του, τὸ ποτήριόν του, ἕως καὶ αὐτὰς τὰς σανίδας του. Ἡ τοιαύτη εἰσαγωγὴ ἔξωθεν ἠδύνατο μέχρι τινὸς νὰ μὴ εἶναι κακόν,—ἠδύνατο μάλιστα νὰ εἶναι καλόν, ἐὰν ἡ γεωργία παρεῖχε βάσιν συναλλαγῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ γεωργία μένει νεκρὰ δι' ἔλλειψιν μέσων.

Νομίζω καθῆκον τῆς Γραμματείας τῶν Ἐσωτερικῶν τὸ νὰ προκαλέσῃ ἔρευναν περὶ τῆς ἀληθῶς ἀνηκούστου καταστάσεως ταύτης τῶν πραγμάτων καὶ νὰ προπαρασκευάσῃ ἀναλόγως σχέδιον ἐνεργείας. Ἀνάγκη νὰ ὁμιλήσῃς περὶ τούτου μετὰ τοῦ Κωλέττη.

. . . . . .

Δὲν ἤμην ποτὲ ἄνθρωπος τῆς ἐξοχῆς, ἀλλὰ νομίζω ὅτι καθόσον παρέρχεται ἡ νεότης γίνομαι τοιοῦτος. Ἐντὸς ὀλίγου ἡ μόνη μου φιλοδοξία θὰ εἶναι ἡ ἀπόκτησις μικρᾶς γωνίας γῆς εἰς ὡραίαν τινὰ τοποθεσίαν. Τοῦτο ἐπιθυμεῖς καὶ σύ, ὥστε ἀποσυρόμεθα ὁμοῦ. Συμφωνεῖς;

Ἐὰν δὲν ἤμην τόσον βραδύνους, θὰ προώδευα περισσότερον εἰς τὰ Ἑλληνικά. Κατώρθωσα ἐν τούτοις νὰ ἐννοῶ καὶ νὰ ἐννοῶμαι. Ἀλλὰ ἐπιθυμῶ νὰ ἐπιστρέψω εἰς Ναύπλιον *τελειοποιημένος*.

Ἀσπασμοὺς πρὸς τὸν Hill καὶ τὸν Πονηρόπουλον. Τὰ σεβάσματά μου πρὸς τὸν κ. Rouen καὶ τὸν κ. Κωλέττην.

Τὸ ἑσπέρας.

Ἔμεινεν ἡ ἐπιστολή μου σήμερον. Ὁ Χατζῆσκος δὲν μὲ ἐπληροφόρησε καλῶς περὶ τῆς ὥρας καθ' ἣν ἀναχωρεῖ ὁ ταχυδρόμος. Θὰ μείνῃ μέχρι τῆς Δευτέρας. Μικρὸν τὸ κακόν.

Εἶδα εἰς τὰς σήμερον ληφθείσας ἐφημερίδας, τὴν *Ἀθηνᾶν* καὶ τὸν *Χρόνον*, ὅτι ζητεῖται μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἡ ἀποφυλάκισις τοῦ Κολοκοτρώνη. Ἰδοὺ πῶς ἐπέρχονται τὰ ἀποτελέσματα. Συμπεραίνεις ὅτι δὲν μετεβλήθη ἡ γνώμη, τὴν ὁποίαν ἐξέφρασα εἰς Ἀθήνας, ἂν δὲ ἡ χρεία τὸ καλέσῃ δύνασαι νὰ κάμῃς τὴν κατάλληλον χρῆσιν τοῦ εἰς χεῖράς σου ἐγγράφου.

Ζητεῖται καὶ Ἐθνικὴ ἀντιπροσωπεία. Νομίζω ὅτι τὴν θέλουν καὶ ἐνταῦθα διὰ λόγους ἰδίους. Τὸ πρᾶγμα θ' ἀπολήξῃ ἐκεῖ. Ὑπάρχουν πολλὰ θεμελιώδη ζητήματα μὴ δυνάμενα ἄνευ τούτου νὰ διευθετηθῶσιν, οἷον ἡ οἰκονομικὴ θέσις τοῦ τόπου, αἱ ἐθνικαὶ γαῖαι, ὁ ἀποικισμός. Ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο, δὲν θὰ ἐτόλμων τὸ κατ' ἐμὲ νὰ προσκαλέσω οὐδ' ἕνα μόνον ἄποικον εἰς Ἑλλάδα, προτοῦ ἀποφανθῇ ἐθνική τις συνέλευσις.

. . . . . .

Τὴν ἑσπέραν ταύτην ἔγεινα μάρτυς αὐτόπτης σκηνῆς σκανδαλώδους ἐν τῷ Ἐπαρχείῳ. Ἦλθον οἱ Ἐθνοφύλακες ἀπαιτοῦντες τοὺς μισθούς των, τοὺς ὁποίους δὲν ἔλαβον πρὸ δύο, νομίζω, μηνῶν. Οἱ δυστυχεῖς οὗτοι μένουν εἰς τὰ ὄρη ἄνευ ἄρτου, ἄνευ πυρός, ἄνευ ὑποκαμίσου. Τὰ πρὸς ἀπότισιν τοῦ μισθοῦ των ὀφείλουν νὰ καταβάλωσιν οἱ κάτοικοι,—ἀλλ' ἐν μέσῳ τῶν γενομένων διοικητικῶν μεταβολῶν, οἱ μοίραρχοι, ὑπομοίραρχοι, ἐνωμοτάρχαι καὶ χωροφύλακες ἰδιοποιήθησαν τὸ δικαίωμα τῆς εἰσπράξεως, τὰ δὲ χρήματα εὑρίσκονται σήμερον Κύριος οἶδε ποῦ» . . . . . .

[Ἕπεται τὸ τέλος.]

Δ. Βικελας

(1) Ὁ Ἀλβανὸς οὗτος ὁπλαρχηγὸς κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1831 εἰσέβαλεν εἰς Ἀργολίδα ὡς σύμμαχος τῶν ἀντιπάλων τοῦ Κυβερνήτου. Κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1833 ἐπανέστη ἐν Ἀλβανίᾳ κατὰ τῆς Πύλης καὶ ἐλεηλάτησε τὴν Ἄρταν. Τὰ Τουρκικὰ στρατεύματα δὲν ἴσχυσαν νὰ τὸν ἐξοντώσωσιν, ἡ δὲ ἀντίστασίς του ἔλαβε μεγαλειτέρας διαστάσεις κατὰ τὸ 1834, ὡς ἐν τῇ ἄνωθι ἐπιστολῇ ἀναφέρεται. Ἦτο ἐν συνεννοήσει μεθ' Ἑλλήνων ὁπλαρχηγῶν, τινὲς δὲ καὶ συνεπολέμουν μετ' αὐτοῦ.

Ο ΝΑΥΑΓΟΣ ΤΗΣ ΚΥΝΘΙΑΣ

(Μυθιστόρημα Ἰουλίου Βὲρν καὶ Ἀνδρέου Λωρῆ)

[Μετάφρ. Α. Π. Κουρτίδου.]

[Συνέχεια. Βλ. σελ. 389]

Πρὸ τῆς παρελεύσεως τετάρτου τῆς ὥρας ἐγένετο καταφανὲς ὅτι ἡ *Ἀλάσκα* ὑπερέπλει τοῦ ἄλλου πλοίου, οὗ τὸ σκάφος ἤρξατο ὁρώμενον διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ. Οὐ μόνον ἱστιοδρόμει δι' ὑποπνέοντος ἀνέμου, ἀλλὰ καὶ ἡ διεύθυνσις αὐτοῦ ἐσχημάτιζε πρὸς τὴν τῆς *Ἀλάσκας* ὀξυτάτην γωνίαν.

Ἀλλ' αἴφνης μεταβολή τις ἐπῆλθεν ἐν αὐτῷ. Καπνὸς πυκνὸς ἀνέθορε τῆς καπνοδόχου, ἀφήσας ὀπίσω αὐτοῦ μακρὸν μέλανα θύσσανον. Τώρα ἔπλεεν ἀτμοδρομοῦν καὶ καθ' ἣν ἡ *Ἀλάσκα* διεύθυνσιν.

— Δὲν μένει πλέον ἀμφιβολία, τὸ *Ἄλβατρος* εἶνε! ἐψιθύρισεν ὁ Ἔρικ.

Καὶ διέταξε τὸν ἀρχιμηχανικὸν νὰ ἐπισπεύσῃ ἔτι τὸν δρόμον τοῦ πλοίου. Διήνυεν ἤδη δεκατέσσαρα μίλλια, μετὰ ἓν δὲ τέταρτον διήνυε δεκαέξ.

Τὸ ἄλλο πλοῖον δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀποκτήσῃ ἴσην ταχύτητα, δι' ὃ ἡ *Ἀλάσκα* ἐξηκολούθει ὑπερπλέουσα αὐτοῦ. Μεθ' ἡμίσειαν ὥραν εἶχε προσεγγίσῃ τοσοῦτον ὥστε οἱ ἐπ' αὐτῆς ἔβλεπον εὐκρινῶς τὰ ἐξαρτύματά του, τοὺς ἄνδρας τοῦ πληρώματος, οἵτινες ἐξετέλουν τοὺς χειρισμούς, καὶ τέλος τὰ ἄφλαστα τῆς πρύμνης καὶ τὴν λέξιν *Ἄλβατρος*.

Ὁ Ἔρικ διέταξε νὰ ὑψωθῇ ἡ σουηδικὴ σημαία· παρευθὺς δὲ τὸ *Ἄλβατρος* ἦρε τὴν ἀστερόεσσαν σημαίαν τῆς Ἀμερικανικῆς συμπολιτείας.

Μετά τινα ἔτι λεπτὰ τὰ δύο πλοῖα μόλις τριακόσια ἢ τετρακόσια μέτρα θ' ἀφίσταντο ἀλλήλων.

Τότε ὁ κυβερνήτης τῆς *Ἀλάσκας*, ἐπὶ τῆς γεφύρας ἱστάμενος, ἐκάλεσε διὰ τηλεφώνου τὸ *Ἄλβατρος* ἀγγλιστί.

— Αἴ!... ἀπὸ τὸ πλοῖον!... Ἐπιθυμῶ νὰ ὁμιλήσω μὲ τὸν πλοίαρχόν σας!

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀνῆλθέ τις ἐπὶ τὸ κατάστρωμα τοῦ *Ἄλβατρος*, ἦτο δὲ ὁ Τούδωρ Βράουν.

— Ἐγὼ εἶμαι ὁ πλοίαρχος τοῦ θαλαμηγοῦ τούτου, εἶπε. Τί μὲ θέλετε;

— Ἐπιθυμῶ νὰ μάθω ἂν ἔχετε ἐπὶ τοῦ πλοίου σας τὸν Πατρίκιον Ὀδόνογαν.

— Ὁ Πατρίκιος Ὀδόνογαν εἶνε ἐπὶ τοῦ πλοίου μου καὶ θὰ σᾶς ἀπαντήσῃ αὐτοπροσώπως, ἀπεκρίθη ὁ Τούδωρ Βράουν.

Νεύσαντος δὲ αὐτοῦ, ἄνθρωπός τις ἀνέβη εἰς τὴν γέφυραν.

— Ἰδοὺ ὁ Πατρίκιος Ὀδόνογαν, προσεῖπεν ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ *Ἄλβατρος*. Τί τὸν θέλετε;

Ὁ Ἔρικ καίτοι πρὸ τόσου χρόνου ἐπόθει τὴν συνέντευξιν ταύτην, καίτοι ἐξεκίνησε τόσον μακροθεν πρὸς ἐπίτευξιν αὐτῆς, ἐντούτοις εὑρεθεὶς ἀπροσδοκήτως ἐνώπιον τοῦ πυρρότριχος καὶ σιμοῦ τὴν ῥίνα ἀνθρώπου, ὅστις προσέβλεπεν αὐτὸν ὑπόπτως, περιέπεσεν εἰς ἀμηχανίαν ἀγνοῶν τί νὰ ἐρωτήσῃ. Ἀλλὰ τέλος συγκεντρώσας τὰς ἰδέας αὐτοῦ·

— Ἔχω ἀνάγκην νὰ ὁμιλήσω διὰ μακρῶν καὶ ἐμπιστευτικῶς μαζί σας, εἶπε. Σᾶς ζητῶ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ διὰ νὰ σᾶς εὕρω ἦλθα εἰς αὐτὰς τὰς θαλάσσας. Ἔρχεσθε εἰς τὸ πλοῖόν μου;

— Δὲν σᾶς γνωρίζω καὶ εἶμαι καλὰ ἐδῶ ποῦ εἶμαι, ἀπήντησεν οὗτος.

— Ἀλλ' ἐγὼ σᾶς γνωρίζω! Ἔμαθα ἀπὸ τὸν Βόουλες τῆς Νέας Ὑόρκης ὅτι παρευρέθητε εἰς τὸ ναυάγιον τῆς *Κυνθίας*, καὶ ὅτι τοῦ ἑκάματε πολλάκις λόγον διὰ τὸ «παιδί τοῦ σωσιβίου.» Ἐγὼ εἶμαι αὐτὸ τὸ παιδί, καὶ δι' αὐτὸ ἤθελα νὰ σᾶς ζητήσω ὅσας πληροφορίας ἔχετε δι' ἐμέ.

— Ἀπὸ ἄλλον νὰ τὰς ζητήσετε, ἐγὼ δὲν ἔχω διόλου ὄρεξι νὰ σᾶς τὰς δώσω!

— Θέλετε νὰ ὑποθέσω ὅτι αἱ πληροφορίαι αὐταὶ δὲν σᾶς τιμοῦν;

— Ὑποθέσατε ὅ,τι θέλετε, τὸ ἴδιο μοῦ κάνει, ἀντεῖπεν ὁ Πατρίκιος Ὀδόνογαν.

Ὁ Ἔρικ εἶχεν ἀποφασίσῃ νὰ μείνῃ ἀτάραχος.

— Εἶναι προτιμότερον νὰ μοῦ εἰπῆτε μὲ τὸ καλὸν αὐτὰς τὰς πληροφορίας, αἱ ὁποῖαι μ' ἐνδιαφέρουν τόσον πολύ, παρὰ νὰ ἐκτεθῆτε εἰς τὸν κίνδυνον νὰ σᾶς τὰς ζητήσω εἰς τὸ κακουργοδικεῖον, προσεῖπεν ἀπαθέστατος.

— Σ τὸ κακουργοδικεῖον!... Ἕνας λόγος εἶνε. Μὰ δὲν ῥωτᾶτε ἂν μπορῆτε καὶ νὰ μὲ πᾶτε; ἀπεκρίθη ὁ Ὀδόνογαν.

Τότε παρενέβη ὁ Τούδωρ Βράουν.

— Βλέπετε ὅτι δὲν ἐξαρτᾶται ἀπ' ἐμὲ νὰ λάβητε τὰς πληροφορίας τὰς ὁποίας ζητεῖτε, εἶπεν εἰς τὸν Ἔρικ. Τὸ καλλίτερον λοιπὸν εἶνε νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸν δρόμον μας, ὁ καθεὶς ὅπως θέλει.

— Διατί ὁ καθεὶς ὅπως θέλει; Τὸ ἁπλούστερον δὲν εἶνε νὰ ὁμοπλοήσωμεν ἕως ὅτου φθάσωμεν εἰς πολιτισμένον τόπον διὰ νὰ κανονίσωμεν τὰς μεταξύ μας ὑποθέσεις; εἶπεν ὁ κυβερνήτης τῆς *Ἀλάσκας*.

— Δὲν εἰξεύρω νὰ ἔχωμεν ὑποθέσεις ἀναμεταξύ μας καὶ δὲν ἔχω ἀνάγκην τῆς συντροφίας κανενός, ἀπήντησεν ὁ Τούδωρ Βράουν, ἑτοιμασθεὶς νὰ κατέλθῃ τῆς γεφύρας.

Ὁ Ἔρικ ἐπέσχεν αὐτὸν διὰ νεύματος.

— Κυβερνῆτα τοῦ *Ἄλβατρος*, ἀνέκραξεν, εἶμαι ἐντεταλμένος εἰδικὴν ἀποστολὴν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεώς μου, καὶ ὑπὸ τὴν ἰδιότητά μου ταύτην τὴν ἐποπτείαν τῆς τάξεως ἐν τῇ θαλάσσῃ!

Σᾶς καλῶ λοιπὸν νὰ μοὶ ἀνακοινώσητε ἀμέσως τὰ ναυτιλιακά σας ἔγγραφα!

Ὁ Τούδωρ Βράουν οὐδ' ἀπαντήσεως ἠξίωσε τὸν κυβερνήτην τῆς *Ἀλάσκας*, ἀλλὰ κατῆλθε τῆς γεφύρας μετὰ τοῦ Ὀδόνογαν.

Ὁ Ἔρικ ἀνέμεινε δύο λεπτά, μεθ' ἃ προσεῖπε:

— Κυβερνῆτα τοῦ *Ἄλβατρος*, κατηγορεῖσθε ὅτι ἀπεπειράθητε νὰ καταστρέψητε τὸ πλοῖόν μου ἐπὶ τῆς *Κρύας Ξέρας* τῆς νήσου Σέν, καὶ καλεῖσθε νὰ ἀπολογηθῆτε διὰ τὴν κατηγορίαν ταύτην ἐνώπιον ναυτοδικείου! Ἂν δὲν ὑπακούσητε εἰς τὴν κλῆσιν ταύτην, τὸ καθῆκόν μου ἀπαιτεῖ νὰ σᾶς ἀναγκάσω διὰ τῆς βίας.

— Δοκιμάσατε ἂν σᾶς βαστᾷ! ἀνέκραξεν ὁ Τούδωρ Βράουν, δοὺς ἅμα διαταγὴν νὰ ἐκκινήσῃ τὸ πλοῖον.

Κατὰ τὴν συνδιάλεξιν ταύτην τὸ *Ἄλβατρος* εἶχε στραφῇ ἐπαισθητῶς ἀποτελέσαν ὀρθὴν γωνίαν μετὰ τῆς πρώρας τῆς *Ἀλάσκας*. Αἴφνης ἡ ἕλιξ αὐτοῦ κινηθεῖσα ἔπληξε τὰ ὕδατα, ἅτινα ἐπήφρισαν ἀναταραχθέντα. Ὀξὺς καὶ μακρὸς συριγμὸς ἠκούσθη καὶ τὸ *Ἄλβατρος* ὀλισθῆσαν ἐπὶ τῶν κυμάτων ἀπῆλθεν ὁλοταχῶς χωροῦν πρὸς τὸν Βόρειον Πόλον.

Μετὰ δύο λεπτὰ ἡ *Ἀλάσκα* ὥρμα εἰς καταδίωξιν αὐτοῦ.

ΙΗ'.

Καταποντισμοί.

Ἐν ᾧ ὁ Ἔρικ κατεδίωκε τὸ *Ἄλβατρος*, διέταξε νὰ ἑτοιμάσωσι τὸ τηλεβόλον, ὅπερ ἡ *Ἀλάσκα* ἔφερεν ἐπὶ τῆς πρώρας· τοῦτο δὲ ἀπῄτησε πολὺν χρόνον, δι' ὃ ὅτε ἀπηλλάγη τοῦ κεδρωτοῦ περιβλήματος, καὶ ἐγεμίσθη, ὁ ἐχθρὸς ἦτο ἤδη ἐκτὸς τῆς ὁλκῆς αὐτοῦ. Βεβαίως ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ εἶχεν ἐπιταχύνῃ οὗτος τὸν δρόμον καὶ προέπλεεν ἤδη τρία ἢ τέσσαρα μίλλια. Ἡ ἀπόστασις αὕτη δὲν εἶνε μὲν ὑπέρμετρος εἰς τηλεβόλον Γκάτλιγγ· ἀλλ' ἀφ' οὗ ἡ μὲν θάλασσα ἐσαλεύετο, τὰ δὲ πλοῖα ἀμφότερα ἠτμοδρόμουν ὁλοταχῶς, τὸ δὲ ἀμερικανικὸν θαλαμηγὸν λίαν στενὸν παρεῖχε σκοπόσημον, πιθανώτατον ἦτο ὅτι αἱ σφαῖραι αὐτοῦ θὰ ἔπιπτον εἰς τὴν θάλασσαν ἀστοχοῦσαι τοῦ *Ἄλβατρος*. Προτιμότερον λοιπὸν ἐθεωρήθη ν' ἀναβληθῇ ἡ ἔναρξις τοῦ πυρός. Μετ' ὀλίγον ἄλλως τε ὁ πρόπλους τοῦ θαλαμηγοῦ, δὲν ἠλαττώθη μὲν ἀλλ' ἔπαυσεν αὐξάνων. Κατεδείχθη δὲ ὅτι ἀμφότερα τὰ πλοῖα ἦσαν ὁμοίως ταχύπλοα. Τὸ ἀνὰ μέσον αὐτῶν διάστημα διέμεινε τὸ αὐτὸ ἐπὶ πολλὰς ὥρας.

Ἐν τούτοις ἡ βεβιασμένη ἐκείνη πορεία ἀπῄτησεν ὑπερβολικὴν κατανάλωσιν γαιανθράκων, οἵτινες ὁσημέραι καθίσταντο σπανιώτεροι ἐπὶ τῆς *Ἀλάσκας*· φόβος δὲ ὑπῆρχε μὴ ἀποβῇ ἀνωφελὴς καὶ ματαία ἡ βαρεῖα ἐκείνη θυσία, ἂν δὲν προέφθανον τὸ *Ἄλβατρος* μέχρι τῆς νυκτός.

Ὁ Ἔρικ καθῆκον ἐθεώρησεν ἐν τῇ κρισιμωτάτῃ ἐκείνῃ στιγμῇ, νὰ ἐρωτήσῃ τὴν γνώμην τοῦ πληρώματος. Συγκαλέσας αὐτὸ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἀνεκοίνωσεν εἰλικρινῶς καὶ ἐν παρρησίᾳ ὁποία τις ἦτο ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων.

— Φίλοι μου, εἶπεν, εἰξεύρετε περὶ τίνος πρόκειται· νὰ συλλάβωμεν καὶ νὰ παραδώσωμεν εἰς τὸ ναυτοδικεῖον τὸν κακοῦργον, ὁ ὁποῖος ἀπεπειράθη νὰ μᾶς ἐξολοθρεύσῃ ὅλους εἰς τὴν *Κρύαν Ξέραν* ἢ νὰ τὸν ἀφήσωμεν νὰ διαφύγῃ! Μόλις μᾶς μένουν κάρβουνα δι' ἓξ ἡμέρας. Πᾶσα λοιπὸν ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὸν δρόμον μας θὰ μᾶς ἀναγκάσῃ νὰ τελειώσωμεν μὲ τὰ πανιὰ τὸ ταξείδι μας, ἴσως μάλιστα μᾶς ἐμποδίσῃ νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τὸν σκοπόν μας. Ἀλλὰ συλλογισθῆτε ὅτι τὸ *Ἄλβατρος* περιμένει ἀφεύκτως νὰ νυκτώσῃ διὰ νὰ μᾶς διαφύγῃ. Ἀπόλυτος λοιπὸν ἀνάγκη εἶνε νὰ κρατῶμεν αὐτὸ ἐντὸς τῆς ἀκτῖνος τῆς ἠλεκτρικῆς ἡμῶν ἑστίας καὶ νὰ μὴ ἐλαττώσωμεν τὸν δρόμον μας. Ἄλλως τε εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι τὸ ἐχθρικὸν πλοῖον εἴτε αὔριον εἴτε μεθαύριον θὰ σταματήσῃ εἰς τὸν φραγμὸν τῶν αἰωνίων πάγων, οἱ ὁποῖοι εὑρίσκονται πρὸς τὸν πόλον, εἰς τὴν 78ην ἢ 79ην μοῖραν. Ἀλλὰ δὲν ἠθέλησα νὰ ἐξακολουθήσω τὴν καταδίωξιν ταύτην χωρὶς νὰ σᾶς ἐρωτήσω ἂν τὴν ἐπιδοκιμάζετε καὶ ἂν δέχεσθε ἐκ προτέρων τὰς συνεπείας τὰς ὁποίας δύναται νὰ ἐπιφέρῃ.

Οἱ ἄνδρες τοῦ πληρώματος συνεννοήθησαν πρὸς ἀλλήλους χαμηλοφώνως, ἀνέθηκαν δὲ εἰς τὸν Ἔρσεβον νὰ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην των.

— Ἡ γνώμη μας εἶνε ὅτι ἡ *Ἀλάσκα* πρέπει νὰ κάμῃ τ' ἀδύνατα δυνατὰ διὰ νὰ πιάσῃ τὸ *Ἄλβατρος*, εἶπεν ὁ πρῴην ἁλιεὺς ἡσύχως.

— Πολὺ καλά· θὰ κάμωμεν τὰ ἀδύνατα δυνατά, ἀπήντησεν ὁ Ἔρικ.

Βέβαιος πλέον ὅτι τὸ πλήρωμα ὡμοφρόνει δὲν ἐφείσθη ἀνθράκων καὶ κατώρθωσε νὰ διατηρήσῃ τὴν αὐτὴν μεταξὺ τῶν πλοίων ἀπόστασιν, μεθ' ὅλους τοὺς ἀπελπιστικοὺς ἀγῶνας τοῦ Τούδωρ Βράουν. Ἅμα τῇ δύσει τοῦ ἡλίου ὁ ἠλεκτρικὸς ὀφθαλμὸς τῆς *Ἀλάσκας* ἀνήφθη ἐπὶ τοῦ μεγάλου ἱστοῦ καὶ προσηλώθη ἀμειλίκτως ἐπὶ τοῦ *Ἄλβατρος* μέχρι πρωΐας. Κατὰ τὴν νύκτα τὸ ἀνὰ μέσον τῶν πλοίων διάστημα διετηρήθη τὸ αὐτό. Ἡ αὐγὴ εὗρεν ἀμφότερα πλέοντα πρὸς τὸν πόλον. Τὴν μεσημβρίαν γενομένης ἡλιακῆς παρατηρήσεως ἐφάνη ὅτι ἡ *Ἀλάσκα* εὑρίσκετο ἐπὶ τῆς 78°21' 14" βορείου πλάτους καὶ 98° ἀνατολικοῦ μήκους.

Οἱ πλέοντες πάγοι, οἵτινες δὲν εἶχον φανῇ ἀπὸ δέκα ἢ δεκαπέντε ἡμερῶν ἤρξαντο γινόμενοι πάλιν πολυάριθμοι. Ἡ *Ἀλάσκα* ἐνίοτε ἤνοιγε διὰ τοῦ ἐμβόλου τὸν φραγμὸν αὐτῶν ὡς ἄλλοτε ἐν τῇ θαλάσσῃ τοῦ Βαφίνου. Ὁ δ' Ἔρικ βέβαιος ὢν ὅτι μετ' οὐ πολὺ ἔμελλε νὰ ἐπιφανῇ ἡ

συμπαγῆς τῶν πάγων στερεὰ ἐπλαγιοδρόμησεν ὀλίγον δεξιὰ τοῦ *Ἄλβατρος* ὥστε ν' ἀποφράξῃ τὴν πρὸς ἀνατολὰς ὁδόν, ἂν τοῦτο ἐπεχείρει νὰ μεταβάλῃ διεύθυνσιν, βλέπον ὅτι παρεκωλύετο ὑπὸ τῶν πάγων ὁ πρὸς βορρᾶν πλοῦς αὐτοῦ.

Ἡ προφύλαξις αὕτη ἀπεδείχθη λίαν συνετή, διότι περὶ τὴν δευτέραν ὥραν μακρὰ ἔκτασις πάγων διεγράφη εἰς τὸν ὁρίζοντα. Παρευθὺς τὸ ἀμερικανικὸν θαλαμηγὸν ἐτράπη πρὸς δυσμὰς ἀναχθὲν τέσσαρα ἢ πέντε μίλλια. Ἡ *Ἀλάσκα* παρηκολούθησε τὸν χειρισμὸν τοῦτον, πλαγιοδρομήσασα πρὸς ἀριστερὰν τοῦ *Ἄλβατρος* ὅπως ἀποκόψῃ τὴν πορείαν αὐτοῦ, εἰ ἀπεπειρᾶτο νὰ στραφῇ πρὸς νότον.

Ἡ *Ἀλάσκα* βεβαία οὖσα περὶ τῆς διευθύνσεως ἣν κατ' ἀνάγκην ἔμελλε νὰ τραπῇ τὸ *Ἄλβατρος* προσεπάθει νὰ ὠθήσῃ αὐτὸ κατὰ τῶν πάγων. Τὸ θαλαμηγόν, διστάζον, παρακωλυόμενον ὑπὸ τῶν πλεόντων κρυστάλλων, μετέβαλλε πορείαν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ὁτὲ μὲν πρὸς βορρᾶν ἐπιβάλλον ὁτὲ δ' ἀπελπιστικῶς πρὸς δυσμὰς ὁρμῶν.

Ὁ Ἔρικ ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς προσεῖχε συντόνως εἰς τὰς ψευδεῖς ἐκείνας κινήσεις ὅπως ματαιώσῃ αὐτὰς διὰ κινήσεων ἀναλόγων, ὅτ' αἴφνης εἶδεν ὅτι τὸ θαλαμηγὸν ἔστη, ἐστράφη βιαίως, προβάλλον τὴν πρῴραν αὐτοῦ. Μικρὰ λευκὴ γραμμὴ πρὸς δυσμὰς ἐκτεινομένη, ἀπεδείκνυεν ὁποία ἦτο ἡ αἰτία τοῦ χειρισμοῦ ἐκείνου. Τὸ *Ἄλβατρος* ἐνέπεσεν εἰς τὸν μυχὸν ἀληθοῦς κόλπου σχηματιζομένου ὑπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ αὐχένος τῆς παγικῆς στερεᾶς καὶ ὡς θηρίον συγκλεισθὲν ἐν τῇ φωλεᾷ ὑπὸ ἀγέλης θηρευτικῶν κυνῶν, ἐστράφη κατὰ τῆς *Ἀλάσκας* πρὸς ἐσχάτην ἄμυναν.

Πρὶν κατέλθῃ εἰς τὸ κατάστρωμα ὁ κυβερνήτης τῆς *Ἀλάσκας* ὅλμος διῆλθεν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ συρίζων.

Τὸ *Ἄλβατρος* λοιπὸν ἦτο ὡπλισμένον καὶ ἐσκόπει ν' ἀντισταθῇ!

— Καλλίτερα ὅτι συνέβη οὕτω καὶ ὅτι αὐτοὶ ἐπυροβόλησαν πρῶτοι! εἶπεν ὁ Ἔρικ διατάξας ν' ἀντιπυροβολήσωσιν.

Ὁ ὅλμος οὗτος δὲν ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ περισσότερον τοῦ ἄλλου, ἔπεσε δὲ διακόσια ἢ τριακόσια μέτρα ἀπὸ τοῦ *Ἄλβατρος*. Ἀλλ' ἡ μάχη ἤρχισε πλέον, καὶ αἱ βολαὶ μετ' ὀλίγον ἐγένοντο εὐστοχώτεραι. Βόμβα τοῦ ἀμερικανικοῦ πλοίου συνέτριψε τὴν μεγάλην κεραίαν τῆς *Ἀλάσκας*, ἐνέσκηψεν εἰς τὸ κατάστρωμα, καὶ ἐκραγεῖσα ἐφόνευσε δύο ἄνδρας. Ὀβὶς τῆς *Ἀλάσκας* ἔπληξε τὸ ἐπίστεγον τοῦ *Ἄλβατρος* καὶ μεγάλην ἐπήνεγκε φθοράν. Πολλαὶ ἑκατέρωθεν σφαῖραι ἐνεπάγησαν εἰς τὰ σκάφη, ἢ διήλασαν τὰ ἐξαρτύματα τῶν ἀντιμαχομένων πλοίων.

Ἡ *Ἀλάσκα* καὶ τὸ *Ἄλβατρος* προσήγγιζον βαθμηδόν, στρεφόμενα αἴφνης ὅπως κανονοβολῶσι διὰ πάντων τῶν ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τηλεβόλων αὐτῶν, ὅτε βρονταὶ ἰσχυρόταται ἀνεμίχθησαν πρὸς τὸν βρόμον τῶν κανονοβολισμῶν, οἱ δὲ ναῦται ὑψώσαντες τὴν κεφαλὴν εἶδον τὸν οὐρανὸν καταμέλανα πρὸς ἀνατολάς.

Εἴμαρτο ἄρά γε καταιγίς τις ἢ ὁμίχλη ἢ χιονοστρόβιλος νὰ παράσχῃ εὐκαιρίαν εἰς τὸν Τούδωρ Βράουν ὅπως διαφύγῃ; Ὁ Ἔρικ ἀπεφάσισε νὰ προλάβῃ τοῦτο ἀντὶ πάσης θυσίας, καὶ διέταξεν ἐμβολὴν κατὰ τοῦ πολεμίου. Ὁπλίσας τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ διὰ ξιφῶν καὶ πελέκεων διηύθυνε τὴν *Ἀλάσκαν* ὁλοταχῶς κατὰ τοῦ θαλαμηγοῦ.

Ὁ Τούδωρ Βράουν ὑπεχώρησε παραπλέων τὴν στερεὰν τῶν πάγων ἔκτασιν, καὶ κανονοβολῶν ἐκ τῆς πρύμνης ἀνὰ πέντε λεπτά. Ἀλλὰ τὸ στάδιον τῆς δράσεως αὐτοῦ εἶχε περιορισθῇ τὰ μέγιστα. Βαθμηδὸν στενώτερον εἰργόμενος μεταξὺ τῆς χερσονήσου τοῦ πάγου καὶ τῆς *Ἀλάσκας*, εἶδεν ὅτι οὐδεμία ἄλλη ὑπελείπετο αὐτῷ σωτηρίας ἐλπὶς εἰμὴ μόνον ν' ἀποτολμήσῃ ἔξοδόν τινα καὶ ν' ἀναχθῇ εἰς τὴν ἐλευθέραν θάλασσαν· ἀπεπειράθη λοιπὸν ταύτην μετὰ ψευδεῖς τινας κινήσεις σκοπούσας νὰ ἐξαπατήσωσι τὸν ἀντίπαλον.

Ὁ Ἔρικ προσεποιεῖτο ὅτι οὐδὲν ἔβλεπε. Τὴν στιγμὴν δὲ ἀκριβῶς καθ' ἣν τὸ *Ἄλβατρος*, ὁλοταχῶς ἀτμοδρομοῦν, ἔφθασε πρὸς τὴν *Ἀλάσκαν*, αὕτη ἐφώρμησε κατ' αὐτοῦ διὰ τοῦ χαλυβδίνου ἐμβόλου της.

Τρομερὰ ἐγένετο ἡ σύρραξις. Χαῖνον τραῦμα ἠνοίχθη εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ θαλαμηγοῦ, ὅπερ ἐμπλησθὲν ὕδατος ἔστη ἀκίνητον, ἀδυνάτου καταστάντος παντὸς χειρισμοῦ. Ἡ *Ἀλάσκα* ἑτοίμως ὀπισθοχωρήσασα ἔμελλε νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἔφοδον, ἀλλὰ δὲν προέλαβεν.

Ἡ λαῖλαψ ἐπέσκηψεν. Καταιγίζων εὖρος ἤρξατο πνέων συνοδευόμενος ὑπὸ χιονοστροβίλου, ὅστις οὐ μόνον φοβερὰ ἀνήγειρε κύματα, ἀλλ' ἀπώθει καὶ πρὸς τὸν κόλπον, ἐν ᾧ εὑρίσκοντο ἀμφότερα τὰ πλοῖα, πελωρίους ὄγκους πλεόντων πάγων. Ὁ Ἔρικ ἐνόησεν ὅτι οὐδὲ στιγμὴν ἐπετρέπετο νὰ βραδύνῃ ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ἐξέλθῃ ἀμέσως τοῦ μυχοῦ, ἐν ᾧ ἐκινδύνευε ν' ἀποκλεισθῇ. Στραφεὶς πρὸς ἀνατολὰς ἐπάλαιε κατὰ τοῦ ἀνέμου, κατὰ τῶν χιόνων, κατὰ τῆς ὠρυομένης τῶν πάγων στρατιᾶς.

Ἀλλὰ μετὰ μικρὸν ἐδέησε νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι τὸ ἐπιχείρημα ἦτο ἀνέφικτον. Ὁ κλύδων μετὰ τηλικαύτης λύσσης ἐμαίνετο ὥστε οὔτε ἡ μηχανὴ τῆς *Ἀλάσκας*, οὔτε τὸ χαλύβδινον αὐτῆς ἔμβολον ἠδύναντο νὰ κατορθώσωσι πλέον τι. Τὸ πλοῖον οὐ μόνον ὀλίγον προὐχώρει, ἀλλ' ἐνίοτε ἠναγκάζετο νὰ ὀπισθοδρομῇ πολλὰ μέτρα. Οἱ ἱστοὶ αὐτοῦ ἔτριζον ὑπὸ τὴν φοβερὰν τοῦ ἀνέμου πνοήν. Πυκνὴ χιὼν ἐπιζοφοῦσα τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκτυφλοῦσα τὸ πλήρωμα ἐκάλυπτεν ἤδη τὸ κατάστρωμα καὶ τὰ ἄρμενα. Οἱ πάγοι συσσωρευόμενοι καὶ ἐπιπροσθοῦντες ἀνήγειρον, εἰς ἑκάστην ῥιπήν, ἀνυπέρβλητον τεῖχος. Ὅθεν ὁ Ἔρικ ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς παγικῆς στερεᾶς ἀναζητῶν μυχόν τινα νὰ προσορμισθῇ καὶ ἀναμείνῃ μέχρις οὗ αἰθριάσῃ.

Τὸ ἀμερικανικὸν θαλαμηγὸν εἶχεν ἐξαφανισθῇ ἐν τῇ ἀνεμοζάλῃ, ἐν ᾗ δὲ καταστάσει εὑρίσκετο μετὰ τὴν φοβερὰν πληγὴν ἣν κατήνεγκεν αὐτῷ ἡ *Ἀλάσκα*, δὲν θὰ ἠδυνήθη πάντως ν' ἀντιστῇ κατ' αὐτῆς. Ὅλως δὲ ἀδύνατον ἦτο νὰ ἐξέλθῃ τοῦ ἀδεξόδου ἐκείνου τῶν πάγων φραγμοῦ.

Ἐντούτοις ἡ κατάστασις βαθμηδὸν ἐδεινοῦτο. Φοβερώτατοι καὶ ὑπέρτεροι πάσης περιγραφῆς εἶνε οἱ ἀρκτικοὶ οὗτοι κλύδωνες, ἐν οἷς ἀφυπνίζονται, ὡς εἰπεῖν, αἱ δυνάμεις τῆς ἀρχεγόνου φύσεως ὅπως παράσχωσιν εἰς τὸν θαλασσοπόρον δεῖγμα τῶν κατακλυσμῶν τῆς παγικῆς περιόδου. Τὸ σκότος ἦτο βαθύ. Μὴ λειτουργούσης τῆς ἀτμομηχανῆς, ἀδύνατον ἦτο ν' ἀναφθῇ ἡ ἠλεκτρικὴ ἑστία. Εἰς τοὺς συριγμοὺς τῆς καταιγίδος, τοὺς βρόμους τῶν κεραυνῶν, τοὺς κρότους τῶν πλεόντων πάγων καὶ κατακρημνιζομένων τῶν μὲν ἐπὶ τῶν δέ, προσετίθεντο ἐν τῇ σκοτίᾳ ὁ τριγμὸς τῆς παγικῆς στερεᾶς ἐξαρθρουμένης καὶ καταρρεούσης πάντοθεν. Ἑκάστη ῥωγμὴ σχηματιζομένη ἐπέφερεν ἔκρηξιν, ἥτις ἐν μέσῳ τοῦ διηνεκοῦς τῆς καταιγίδος θορύβου ἐβρόντα ὡς κανονοβόλημα κινδυνεύοντος πλοίου. Τὸ συχνὸν τῶν ἐκρήξεων ἐκείνων ἀπεδείκνυεν ὅτι αἱ διαρρωγαὶ ἦσαν πολυάριθμοι.

Μετ' ὀλίγον ἡ *Ἀλάσκα* ἠσθάνθη τὰ τῶν ἐκρήξεων τούτων ἐπακόλουθα. Ὁ μικρὸς μυχὸς ἐν ᾧ εἶχε δυνηθῇ νὰ καταφύγῃ δὲν ἐβράδυνε νὰ προσβληθῇ ὑπὸ τεμαχίων πάγων, ὡς καὶ αἱ ἐλάχισται τοῦ κόλπου γωνίαι. Σωρὸς κρυστάλλων συμπαγεῖς ὑπὸ τῆς ἀπαύστως καταπιπτούσης χιόνος, περιέβαλε τὸ σκάφος τοῦ πλοίου, ἐπολιόρκησε καὶ περιέσφιγξεν αὐτό. Ἔκτοτε ἡ *Ἀλάσκα* ἤρξατο τρίζουσα ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν πάγων. Τὰ ἐγκοίλια αὐτῆς ἔστενον ὡς καὶ οἱ πάγοι ἐν οἷς εἶχεν ἐνσφηνωθῇ. Ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐπέκειτο κίνδυνος νὰ συντριβῇ τὸ σκάφος, θὰ διερρήγνυτο δὲ πάντως εἰμὴ ἐναυπηγεῖτο ἐπίτηδες ἱκανὸν πρὸς ἀντίστασιν κατὰ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης πιέσεως.

Ὁ Ἔρικ ἀποφασίσας νὰ μὴ ὑποκύψῃ πρὶν ἀγωνισθῇ μέχρις ἐσχάτων, εἶχε διατάξῃ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ νὰ πήξῃ περὶ τὸ πλοῖον κάθετον ἐκ παχειῶν δοκῶν ζώνην, ὅπως ἀπαμβλύνῃ ὅσον τὸ δυνατὸν τὴν πίεσιν. Ἀλλὰ τὰ προσερείσματα ταῦτα προὐφύλαξαν μὲν πρὸς στιγμὴν τὸ σκάφος ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπήνεγκον ἀποτέλεσμα ἀπροσδόκητον, ἀπειλοῦν νὰ καταστῇ ὀλέθριον.

Τὸ πλοῖον ἀντὶ νὰ καταθραυσθῇ ὑπανηγείρετο ὑπὲρ τὸ ὕδωρ εἰς ἑκάστην κίνησιν τῶν πάγων, καταπίπτον εἶτα μετ' ἀκατασχέτου δυνάμεως. Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν κατά τινα τῶν φοβερῶν ἐκείνων πτώσεων ἠδύνατο νὰ διαρραγῇ, νὰ καταβυθισθῇ. Ἀλλὰ τὸ μόνον κατὰ τοῦ κινδύνου τούτου ἀμυντικὸν μέσον ἦτο νὰ συμπαγῇ ἡ ζώνη τῶν θρυμμάτων τῶν πάγων καὶ τῆς χιόνος ἡ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον προστατεύουσα τὸ σκάφος, ὥστε νὰ συναποτελέσῃ μέρος ὁμογενοῦς τινος ὄγκου κινούμενον μετ' αὐτοῦ.

Πάντες εἰργάζοντο πρὸς τοῦτο συντόνως. Ἦτο δὲ συγκινητικὸν τὸ βλέπειν τὴν δράκα ἐκείνην τῶν ἀνδρῶν ἀγωνιζομένην διὰ τῶν μικροσκοπικῶν αὐτῆς μυῶν ν' ἀντιστῇ εἰς τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως, νὰ προσπαθῇ δι' ἀγκυρῶν, κάλων, σανίδων, νὰ ἐπισκευάσῃ τὰ ῥήγματα τῶν πάγων, νὰ πληρώσῃ διὰ χιόνος τὰ χάσματα, μέχρις οὗ μία μόνη ἀναπνοὴ τοῦ πολικοῦ ὠκεανοῦ κατέστρεφε πᾶσαν ἐκείνην τὴν ἐπισκευήν. Μετὰ τεσσάρων ἢ πέντε ὡρῶν ὑπεράνθρωπον ἐργασίαν, εἶχον ἀποκάμῃ ἤδη, καὶ ἐν τούτοις ὁ κίνδυνος ηὔξανε, διότι ἡ καταιγὶς ἐπετραχύνετο.

Ὁ Ἔρικ συνδιασκεφθεὶς μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ πλοίου ἀπεφάσισε ν' ἀποθέσῃ ἐν ἀσφαλείᾳ ἐπὶ τῆς παγικῆς στερεᾶς ζωοτροφίας τινὰς καὶ πολεμεφόδια, δι' ἣν περίπτωσιν ἡ *Ἀλάσκα* θὰ ἠδυνάτει ν' ἀντιστῇ κατὰ τῶν ἀνατιναγμῶν ἐκείνων. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἄλλως τε στιγμῆς ἕκαστος τῶν ἐμπλεόντων εἶχε λάβῃ προμηθείας δι' ὀκτὼ ἡμέρας καὶ ἀκριβεῖς ὁδηγίας περὶ τοῦ πρακτέου, ἂν ἐπήρχετο τὸ δυστύχημα, ὡς καὶ διαταγὴν νὰ κρατῇ καὶ κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἐργασίας ἔτι, τὸ ὅπλον ἀνηρτημένον εἰς τὸν ὦμον ἐκ τοῦ ἀορτῆρος. Ἡ μεταγωγὴ εἴκοσι βυτινῶν δὲν ἦτο εὐχερὲς ἔργον, ἀλλὰ τέλος κατωρθώθη, καὶ αἱ ζωοτροφίαι ἀπετέθησαν διακόσια περίπου μέτρα μακρὰν τοῦ πλοίου ὑπὸ κεδρωτὸν ἐπίβλημα, ὅπερ μετὰ μικρὸν ἐπεκάλυψεν ἡ χιὼν διὰ πυκνοῦ στρώματος.

Μετὰ τὸ προφυλακτικὸν τοῦτο μέτρον ἀνεθάρρησαν πάντες, εἰς δὲ τὸ πλήρωμα ἐδόθη συμπληρωτικὸν γεῦμα πρὸς ἀνάκτησιν τῶν δυνάμεών του καὶ τέϊον μετὰ ῥουμίου.

Αἴφνης, ἐν μέσῳ ἀκριβῶς τοῦ γεύματος τούτου, σεισμὸς σφοδρότερος ἔτι τῶν προγενεστέρων συνεκλόνησε τὴν συμπαγῆ τῶν πάγων ἔκτασιν. Φοβερὰ πίεσις διέρρηξε τὴν κοίτην τῶν πάγων καὶ τῶν χιόνων ἐφ' ἧς ἦτο ἀνακεκλιμένη ἡ *Ἀλάσκα*. Συνεσφίχθη ἐκ τῶν ὄπισθεν καὶ ἀνυψώθη δεινῶς τρίζουσα, βυθίζουσα τὴν πρῴραν αὐτῆς εἰς τὸ βάραθρον ὡσεὶ ἔμελλε νὰ κατακρημνισθῇ εἰς αὐτό. Πανικὸς κατέλαβε τοὺς ἐπὶ τῆς *Ἀλάσκας* καὶ πάντες ὥρμησαν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ἄνδρες τινὲς τοῦ πληρώματος ἐθεώρησαν εὔκαιρον τὴν στιγμὴν νὰ καταφύγωσιν ἐπὶ τῶν πάγων, πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν, χωρὶς δὲ ν' ἀναμείνωσι διαταγήν, τινὰ τῶν ἀξιωματικῶν διεσκέλισαν τὰ αἰωροθέσια.

Τέσσαρες ἢ πέντε τῶν δυστυχῶν τούτων κα-

τώρθωσαν νὰ πηδήσωσιν ἐπὶ τῆς χιόνος. Δύω ἄλλοι συνεσφίχθησαν μεταξὺ τοῦ περιβάλλοντος τὸ πλοῖον σωροῦ πάγων καὶ τῆς δεξιᾶς ἐπηγκενίδος καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν ἡ *Ἀλάσκα* ἀναλαμβάνουσα τὴν ἰσορροπίαν αὐτῆς, ἠνωρθοῦτο στένουσα.

Αἱ σπαρακτικαὶ κραυγαὶ καὶ ὁ τριγμὸς τῶν συντριβέντων ὀστῶν αὐτῶν ἀπεπνίγη ἐν τῇ ὠργῇ τῆς λαίλαπος.

Γενομένης ἀπηνεμίας τὸ πλοῖον ἔμεινεν ἀκίνητον.

Τὸ μάθημα ἦτο φοβερόν. Ὁ δ' Ἔρικ ἐπωφεληθεὶς αὐτὸ συνέστησεν εἰς τὸ πλήρωμα ἀταραξίαν, παραγγείλας οὐδὲν νὰ πράττωσιν ἐν οἱᾳδήποτε περιστάσει ἄνευ διαταγῆς.

— Ὅπως ἐννοεῖτε, βέβαια, εἶπεν εἰς τὸ πλήρωμα, ἡ ἀπόβασις εἶνε ἔσχατον μέτρον, εἰς τὸ ὁποῖον μόνον τὴν τελευταίαν στιγμὴν πρέπει νὰ καταφύγωμεν. Ὅλοι μας οἱ ἀγῶνες πρέπει νὰ τείνουν εἰς τὸ νὰ σώσωμεν τὴν *Ἀλάσκαν*!... Ἂν τὴν χάσωμεν, λαμπρὰν ἀσφάλειαν θὰ εὕρωμεν ἐπάνω εἰς τοὺς πάγους!... Μόνον καθ' ἣν στιγμὴν καταστῇ ἀδύνατος ἡ διατήρησις τοῦ πλοίου μας, τότε μόνον θὰ τὸ ἐγκαταλείψωμεν. Ἀλλὰ καὶ τότε πρέπει ἡ ἀπόβασις αὕτη νὰ γίνῃ ἐν τάξει, εἰδεμὴ θὰ μεταβληθῇ εἰς καταστροφήν. Ἐξακολουθήσατε λοιπὸν ἡσύχως τὸ γεῦμά σας καὶ ἀναθέσατε εἰς τοὺς ἀξιωματικούς σας τὴν φροντίδα περὶ τοῦ πρακτέου.

Τὸ σθεναρὸν τῆς γλώσσης ταύτης ἐνεθάρρυνεν ἀμέσως καὶ τοὺς δειλοτέρους, πάντες δὲ κατῆλθον εἰς τὸ μετάφραγμα.

Ὁ Ἔρικ καλέσας τότε τὸν Ἔρσεβον εἶπε νὰ λύσῃ τὸν γροιλανδικὸν κύνα του Κλάας καὶ ν' ἀκολουθήσῃ αὐτῷ ἀθορύβως.

— Θὰ ὑπάγωμεν ἔξω εἰς τοὺς πάγους, προσεῖπεν αὐτῷ χαμηλοφώνως, διὰ νὰ εὕρωμεν τοὺς φυγάδας. Ἀντὶ νὰ τοὺς ἐγκαταλείψωμεν, προτιμότερον εἶνε νὰ τοὺς ἐπαναφέρωμεν εἰς τὸ καθῆκόν των.

Οἱ δυστυχεῖς οὗτοι ἔμενον οὐχὶ μακράν, κατησχυμένοι διὰ τὴν ἀπόδρασίν των. Ἅμα τῇ πρώτῃ κλήσει τοῦ Ἔρικ διευθύνθησαν πρὸς τὴν *Ἀλάσκαν*.

Ὁ Ἔρικ καὶ ὁ Ἔρσεβον ὡς εἶδον αὐτοὺς ἐπιστρέψαντας εἰς τὸ πλοῖον, προὐχώρησαν μέχρι τῆς ἀποθήκης τῶν τροφίμων, ὅπως βεβαιωθῶσι μὴ κατέφυγε ναύτης τις ἐν αὐτῇ. Ἐρευνήσαντες δὲ οὐδένα εὗρον.

— Σκέπτομαι, εἶπε τότε ὁ Ἔρικ, ὅτι καλὸν θὰ εἶνε ν' ἀποθιβάσωμεν ἓν μέρος τοῦ πληρώματος, διὰ νὰ προλάβωμεν καὶ δεύτερον πανικόν.

— Καλὸν θὰ εἶνε πραγματικῶς, ἀπεκρίθη ὁ ἁλιεύς. Ἀλλ' εἶνε φόβος μήπως οἱ ἄλλοι ὅπου μείνουν μέσα, χάσουν τὴν πειθαρχίαν ἢ τὸ θάρρος των.

— Ἡ παρατήρησις εἶνε ὀρθή! εἶπεν ὁ Ἔρικ. Φρονιμώτερον θὰ εἶνε νὰ τοὺς ἀπασχολῶμεν ὅλους, μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς εἰς τὴν πάλην αὐτὴν κατὰ τῆς τρικυμίας, καὶ ἔπειτα μόνον μὲ αὐτὸ τὸ μέσον εἰμποροῦμεν νὰ σώσωμεν τὸ πλοῖον. Ἀλλ' ἀφ' οὗ εἴμεθα ποῦ εἴμεθα εἰς αὐτὴν τὴν πεδιάδα τῶν πάγων ἃς ἴδωμεν τί πρᾶγμα εἶνε. Ὁμολογῶ ὅτι αὐτοὶ ὅλοι οἱ τριγμοὶ καὶ αἱ ἐκρήξεις μοῦ ἐμπνέουν πολλὰς ἀμφιβολίας περὶ τῆς στερεότητός της.

Πρὶν προχωρήσωσι τριακόσια βήματα πέραν τῆς ἀποθήκης τῶν τροφίμων, ὁ Ἔρικ καὶ ὁ θετός αὐτοῦ πατὴρ ἔστησαν αἴφνης. Γιγαντιαία ῥωγμὴ ἠνοίγετο ὑπὸ τοὺς πόδας των. Ὅπως διαβῶσιν αὐτὴν εἶχον ἀνάγκην μακρῶν κοντῶν, δι' ὧν ὅμως, δεν εἶχον προνοήσῃ νὰ ἐφοδιασθῶσιν. Ὅθεν ἀπεφάσισαν νὰ παρακολουθήσωσι τὸ χεῖλος αὐτῆς, διευθυνόμενοι πρὸς δυσμάς, ὅπως ἴδωσι μέχρι τίνος σημείου ἐξετείνετο.

Κατεῖδον δὲ τότε ὅτι ἡ ῥωγμὴ ἐκείνη παρετείνετο μακρὰν πρὸς τὴν διεύθυνσιν ἐκείνην, τόσον δὲ μακράν, ὥστε μετὰ ἡμισείας ὥρας πορείαν δὲν ἔβλεπον ἔτι ποῦ ἀπέληγεν. Ἐνθαρρυνθέντες ἐκ τῆς ἐξερευνήσεως ταύτης περὶ τῆς ἐκτάσεως τοῦ παγικοῦ πεδίου, ἐφ' οὗ εὑρίσκετο ἡ ἀποθήκη τῶν τροφίμων, ὑπέστρεψαν.

Ἀλλ' ἐν ᾧ εὑρίσκοντο εἰς τὸ ἥμισυ τῆς ἀπὸ τῆς ἀποθήκης ὁδοῦ ἠσθάνθησαν νέον σεισμόν, ὃν ἐπηκολούθησαν ἐκρήξεις καὶ τριγμοὶ καὶ δεινὸς κρότος συγκρουομένων πάγων. Δὲν ἀνησύχησαν μὲν πολὺ ἀλλ' ἐπέσπευσαν τὸ βῆμα, ἀνυπομονοῦντες νὰ μάθωσιν ἂν ἐκ τοῦ σεισμοῦ ἐκείνου ἔπαθέ τι ἡ *Ἀλάσκα*.

Μετ' ὀλίγον ἀφίκοντο εἰς τὴν ἀποθήκην τῶν τροφίμων καὶ εἶτα εἰς τὸν μικρὸν μυχὸν ἐν ᾧ εἶχε καταφύγῃ τὸ πλοῖον.

Ὁ Ἔρικ καὶ ὁ Ἔρσεβον ἔτριψαν τοὺς ὀφθαλμοὺς των ἐρωτῶντες μὴ ὠνειρεύοντο: ἡ *Ἀλάσκα* δὲν εὑρίσκετο πλέον ἐν αὐτῷ.

Κατ' ἀρχὰς ἐνόμισαν ὅτι ἐβυθίσθη ὑπὸ τὰ ὕδατα. Ἦτο δὲ λίαν δυνατὸν τοῦτο μετὰ τοιαύτην φοβερὰν νύκτα.

Ἀλλὰ σχεδὸν ἀμέσως ἐξεπλάγησαν οὐδὲν μὲν ἰδόντες ναυάγιον τῆς *Ἀλάσκας*, ἰδόντες δὲ ἑκατέρωθεν ὅτι ὁ ὁρμίσκος νέαν ἔλαβεν ὄψιν κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτῶν. Δὲν ἐφαίνοντο πλέον τὰ θρύμματα ἐκεῖνα τῶν πάγων ἅτινα ἡ τρικυμία εἶχε συναθροίσῃ ἐν τῷ κόλπῳ καὶ ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων εἶχε σφηνωθῇ ἡ *Ἀλάσκα*.

Τὴν αὐτὴν σχεδὸν στιγμὴν ὁ Ἔρσεβον ἐπηκρίβωσέ τι, ὅπερ δὲν εἶχε μὲν νοήσῃ ἐφ' ὅσον διέτρεχε τὸ παγικὸν πεδίον πρὸς πᾶσαν διεύθυνσιν, ἀλλ' ὅπερ νῦν ὅτε ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ἀφετηρίαν ἀφ' ἧς ὡρμήθη κατενόησεν· ὁ ἄνεμος εἶχε μεταβληθῇ εἰς ζέφυρον.

Δὲν ἦτο ἄρα γε δυνατὸν μεταβάλλουσα διεύθυνσιν ἡ καταιγὶς ν' ἀπώθησεν εἰς τὸ βάθος τοῦ κόλπου τοὺς πλέοντας πάγους, ἐν οἷς συνείχετο ἡ *Ἀλάσκα*;

Ναί, βεβαίως, ἦτο δυνατόν. Ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ἐξακριβωθῇ ἂν ἦτο καὶ ἀληθές.

Ἄνευ βραδύτητος ὁ Ἔρικ διηυθύνθη πρὸς τὸ βάθος τοῦ κόλπου παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Ἔρσεβον.

Ἐβάδισαν ἐπὶ μακρόν, — τεσσάρων ἢ πέντε χιλιομέτρων πορείαν. Πανταχοῦ ἡ ἀκτὴ ἐφαίνετο ἐλευθέρα θρυμμάτων πάγου, τὰ δὲ μανιώδη κύματα συνερρήγνυντο ὡς ἐπὶ βράχων· ἀλλ' ὁ κυρίως μυχὸς τοῦ κόλπου δὲν ἐφαίνετο, τὸ δ' ἔτι παραδοξότερον, ὁ αὐχὴν ὅστις ἔκλειεν αὐτὸν πρὸς νότον εἶχεν ἐξαφανισθῇ.

Τέλος ὁ Ἔρικ ἔστη. Ἐνόησεν ἤδη τί συνέβαινεν. Λαβὼν δὲ τὴν χεῖρα τοῦ Ἔρσεβον ἔσφιγξεν αὐτὴν ἐν τῇ ἰδικῇ του.

— Πατέρα, εἶπε, διὰ φωνῆς σοβαρᾶς, εἶσαι ἀπὸ ἐκείνους ποῦ ἀξίζουν νὰ τοὺς λέγῃ κανεὶς τὴν ἀλήθεια, ὅσον φοβερὰ καὶ ἂν εἶνε.. Λοιπὸν ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι ἡ στερεὰ τῶν πάγων ἔσπασε καὶ ἐχωρίσθη ἀπὸ τοὺς πάγους ποῦ κρατοῦν τὴν *Ἀλάσκαν*, ὅτι εὑρισκόμεθα ἐπάνω εἰς ἓν μικρὸν νησὶ ἀπὸ πάγον καὶ ὅτι πηγαίνομεν ὅπου μᾶς σκουντᾷ ἡ τρικυμία! (Ἕπεται συνέχεια.)

ΑΟΡΑΤΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.]

Πάντων τῶν βακτηρίων τὸ σῶμα προσομοιάζει κατὰ τὴν σύστασιν πρὸς τὰ πρὸ ὀλίγου περιγραφέντα δύο εἴδη τοῦ Βακίλλου, συνιστάμενον ἐκ σώματος κυλινδροειδοῦς, προμήκους, πλήρους κοκκώδους πρωτοπλάσματος, ἐγκλειομένου ὑπὸ μεμβράνης. Εἷς εἶδός τι μόνον βακτηρίων, ὑπάρχον καὶ παρ' ἡμῖν ἐν ἀφθονίᾳ ἐν τοῖς φυσικοῖς θειούχοις ὕδασι τῶν Μεθάνων, πιθανῶς δὲ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς θειούχαις πηγαῖς, ἐντὸς τοῦ πρωτοπλάσματος ἀπαντῶσι καὶ εὐμεγέθεις κόκκοι, συνιστάμενοι ἐκ θείου, ὅπως δεικνύει ἡ παρατεθειμένη εἰκών. (Εἰκ. 3).

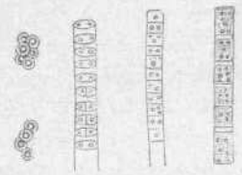

Εἰκ. 3. Βεγγιατόα ἡ λευκὴ ἤτοι βακτήριον τῶν θειούχων ὑδάτων (Μεγέθυνσις 540). Οἱ κόκκοι τῆς πρὸς τ' ἀριστερὰ ἁλύσου τῶν βακτηρίων εἶνε θειώδεις. Ἀριστερόθεν κοκκώδεις μορφαὶ τοῦ αὐτοῦ βακτηρίου. Δεξιόθεν τρεῖς διάφοροι βαθμοὶ ἀναπτύξεως τῶν ἄρθρων τῆς ἁλύσου τῶν βακτηρίων.

Ὥστε τὸ σῶμα ὅλων τῶν βακτηρίων συνίσταται ἐκ κυττάρων κυλινδρικῶν ἀπεστρογγυλωμένων κατὰ τὰς γωνίας. Τὰ κύτταρα δὲ ταῦτα διχοτομούμενα ἀδιαλείπτως παράγουσι νέα. Ἀλλ' οἱ νέοι οὗτοι ἔκγονοι δὲν ἀπολύονται, ὅπως πορευθῶσι ἀλλαχοῦ καὶ ζήσωσι μεμονωμένοι, ἀλλὰ συγκρατοῦνται πλησίον τῶν μητέρων, οὕτω δὲ παράγονται σειραὶ κυττάρων ῥαβδοειδῶν, ἀποτελοῦσαι ἁλύσους ἢ στοίχους παραλλήλους ἢ γραμμὰς διακλαδιζομένας ἢ σπειροειδεῖς. Ἐπειδὴ δὲ ἐνῷ ἀδιακόπως παχύνεται ἡ μεμβράνα τῶν βακτηρίων τὰ ἐξώτατα αὐτῆς στρώματα μεταβάλλονται εἰς βλένναν, περιέχουσαν μὲν ἄφθονον ὕδωρ, μὴ διαλυομένην δὲ ἐντελῶς ἐντὸς τοῦ ὑγροῦ, ἐν ᾧ ταῦτα ἀναπτύσσονται, αἱ ὁμάδες τῶν βακτηρίων μένουσιν ἐμβεβυθισμέναι ἐντὸς τῆς βλέννης, ἥτις σχηματίζεται ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὑγροῦ ἀνερχομένων καὶ ἐνταῦθα συνωστιζομένων βακτηρίων. Ἡ βλέννα αὕτη μετὰ τῶν βακτηρίων ἐπιπλέει ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ ὡς συνεχὲς ὑμένιον, ἔχον διαφορώτατα σχήματα καὶ πάχος, καλεῖται δὲ *ἐπίπαγος*.

Αἱ ποικίλαι μορφαὶ τῶν βακτηρίων διακρίνονται εἰς τέσσαρας τάξεις. Πρώτη εἶνε ἡ *κοκκώδης*, καθ' ἣν ταῦτα ἔχουσι σφαιροειδῆ ἢ ἐλλειψοειδῆ μορφὴν (Εἰκ. 4. α, β.), μέγεθος δὲ σμικρότατον, ἀπὸ 0,5 μέχρι 12 μικροχιλιοστομέτρων. Τὰς μικροτέρας τῶν μορφῶν τούτων καλοῦμεν *Μικροκόκκους*, τὰς δὲ μεγαλειτέρας *Μεγακόκκους*, ἢ *Μονάδας*. Δευτέρα μορφὴ εἶνε ἡ *ῥαβδοειδής*, ὁμοία πρὸς τὰς ἄνω περιγραφείσας (Εἰκ. 1, 2, 3 καὶ 4 γ, δ, ε.) Ταύτης τὰ μὲν μικρὰ ῥαβδία ὀνομάζονται εἰδικῶς *Βακτήρια* (γ), τὰ δὲ μεγάλα *Βάκιλλοι* (δ). Ὅταν αἱ ῥάβδοι εἶνε διωγκωμέναι ἐν μέσῳ ὀνομάζονται *Κλωστρίδια* ἢ *Ἀτράκτια* (ε). Τρίτη μορφὴ εἶνε ἡ *ἑλικοειδὴς* ἢ *σπειροειδής*, καθ' ἣν τὸ ῥαβδία εἶνε προμήκη καὶ περιεστραμμένα ἑλικοειδῶς δίκην ἐκπωμαστῆρος φιαλῶν (ι, λ, θ). Τὰ εἴδη δὲ τῶν τελευταίων τούτων διακρίνονται ἀλλήλων ἐκ τῆς βαθύτητος τῶν κόλπων τῶν ἑλιγμῶν. Βακτήρια ἑλικοειδῆ, ἔχοντα τὸ σῶμα παχύ, ὀνομάζονται *Σπειρύλλια* (ι) ἐνῷ τὰ ἔχοντα τὸ σῶμα λεπτὸν καὶ τὰς ἕλικας ἀβα-

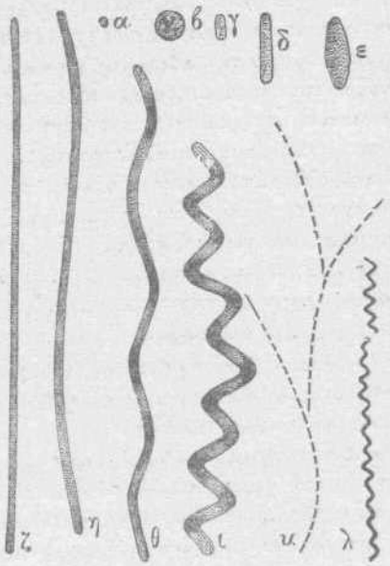

Εἰκ. 4. α Μικρόκοκκος. β Μεγάκοκκος ἢ Μονάς. γ Βακτήριον. δ Βάκιλλος. ε Κλωστρίδιον. ζ Μορφὴ Λεπτότριχος. θ η Δοναχίου. ι Σπειρύλλιον, κ Κλαδότριχος, λ Σπειροχαίτης.

θεῖς *Δοράκια* (η,θ). Βακτήρια ἑλικοειδῆ, λεπτόσωμα, ἔχοντα μικρὰς καὶ χθαμαλὰς τὰς ἕλικας, ὀνομάζονται *Σπειροχαῖται* (λ). Τετάρτη τέλος μορφὴ εἶνε ἡ τῶν *νηματοειδῶν* βακτηρίων, καθ' ἣν ταῦτα ἢ εἶνε ἁπλᾶ (ζ) ἢ σχηματίζουσι διακλαδώσεις (κ). Τὰς τελευταίας μορφὰς ὀνομάζομεν *Κλαδότριχας* (κ).

Μετὰ τὴν κατὰ μορφὰς ταύτην διαίρεσιν τῶν βακτηρίων κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἀπαντῶσι καὶ εἴδη μεσάζοντα καὶ *μορφαὶ μεταβατικαί*, μὴ ἀνήκουσαι οὔτε εἰς τὴν μίαν οὔτε εἰς τὴν ἑτέραν τῶν μορφῶν. Περὶ δὲ τῆς πολυμορφίας ὅλων τούτων τῶν μορφῶν θέλομεν ἐπανέλθει βραδύτερον.

Εἴδομεν ἀνωτέρω ὅτι Βάκιλλος τὸ μεγαθήριον πολλαπλασιάζεται διττῶς, διὰ *διχοτομήσεως* καὶ διὰ *σπορίων*. Τὸ πρῶτον εἶδος τοῦ πολλαπλασιασμοῦ εἶνε κοινὸν εἰς ὅλα τὰ βακτήρια καὶ εἰς αὐτὰς τὰς κοκκώδεις μορφάς, ἕνεκα τούτου δὲ τοῦ λόγου ταῦτα παρατιθέμενα πλησίον ἀλλήλων καὶ συγκρατούμενα διὰ βλέννης ἀποτελοῦσιν ὁρμαθοὺς ἢ συμπλέγματα ὁμοίων μορφῶν. Ἄλλων τινῶν βακτηρίων τὰ διαφράγματα ἀναφαίνονται διαδοχικῶς κατὰ δύο ἢ καὶ τρεῖς διευθύνσεις, οὕτω δὲ γεννῶνται ὁμάδες βακτηρίων ἠπλωμέναι κατὰ ἐπιφανείας, ἢ κατὰ κυβοειδῆ σώματα. Ἐνίοτε δὲ καὶ τὰ νηματοειδῆ βακτήρια, μεριζόμενα ἐγκαρσίως, σχηματίζουσι παχεῖς δίσκους (ἴδ. Εἰκ. 3) οἵτινες χωρίζονται πάλιν καθέτως, οὕτω δὲ ἀπὸ τῆς νηματοειδοῦς μορφῆς σχηματίζεται κοκκώδης.

Πλὴν τοῦ εἴδους ὅμως τούτου τῆς γενέσεως διὰ διαιρέσεως τῶν βακτηρίων ἢ σχιστομυκήτων, ὅπερ εἶνε κοινὸν καὶ εἰς ἕτερον ἄθροισμα τοῦ φυτικοῦ βασιλείου, εἰς τὰ λεγόμενα σχιστοφύκη, ἔχουσι τὰ πρῶτα πρὸς πολλαπλασιασμὸν αὐτῶν καὶ ἰδιάζοντα ἄλλα ὄργανα, τὰ *παραμόνιμα κύτταρα* ἢ *παραμόνιμα σπόρια*, ἢ καὶ ἁπλῶς *σπόρια*. Τὸ περιεχόμενον τῶν κυττάρων τῶν ἀποτελούντων τὸ βακτήριον ἀθροιζόμενον ἐν μέσῳ, ἐν σμικροτάτῳ χώρῳ, πυκνοῦται καὶ ἀποσφαιροῦται, ἀλλοιούμενον δὲ φυσικῶς καὶ χημικῶς φαίνεται ὡς βῶλος μικρότατος κυκλούμενος ὑπὸ μεμβράνης. Πρὸ τούτου δὲ καὶ τὰ σποριογόνα κύτταρα μεταβάλλονται, διογκούμενα μικρὸν εἴτε κατὰ τὸ ἄκρον τῶν πολυκυττάρων ῥαβδίων εἴτε ἐν μέσῳ.—Τὴν γένεσιν ταύτην τῶν σπορίων ἔχουσι κοινὴν πᾶσαι μὲν αἱ μορφαὶ τῶν βακτηρίων, ἰδίως ὅμως αἱ ῥαβδοειδεῖς.

Ἅμα τὰ σπόρια τῶν βακτηρίων ὡριμάσωσι δύνανται νὰ βλαστήσωσιν εὐθύς, κατὰ τὸν ἄνω ἐκτεθέντα τρόπον βακτηρίου τοῦ μεγαθηρίου καὶ νὰ παραγάγωσι μορφὰς ῥαβδοειδεῖς ἢ ἄλλας ὁμοίας.

Ἐκ τῶν δύο τούτων εἰδῶν τῆς γενέσεως τῶν βακτηρίων, τῆς τε διὰ διαιρέσεως καὶ τῆς διὰ σπορίων, γίνεται καταφανὲς διὰ τίνων μέσων τὰ σμικρότατα ταῦτα φυτικὰ ὄντα πολλαπλασιάζονται ἀφθόνως καὶ ταχέως, καὶ διατί αἱ γενεαὶ αὐτῶν πληθύνονται τάχιστα εἰς βαθμὸν ἐκπληκτικόν. Ὅπως δὲ δώσωμεν ἰδέαν τινὰ τῆς ταχύτητος καὶ τῆς ἀφθονίας τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν βακτηρίων, ὑποθέσωμεν ὅτι ἐντὸς κοινοῦ ποτηρίου πλήρους ζωμοῦ κρέατος, ἐκτεθειμένου ἐπὶ χρόνον τινὰ εἰς τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα, ὑπάρχει ἓν καὶ μόνον βακτήριον. Μετὰ παρέλευσιν μιᾶς ὥρας τὸ βακτήριον τοῦτο θέλει διαιρεθῆ εἰς δύο διὰ διαιρέσεως, τὰ δύο δὲ ταῦτα μετὰ μίαν ὥραν θέλουσιν εἶσθαι 4, μετὰ τρεῖς ὥρας 8 καὶ οὕτω καθεξῆς. Μετὰ 24 ὥρας ὁ ἀριθμὸς τῶν βακτηρίων θέλει ἀνέλθει εἰς δεκαέξ καὶ ἡμισυ ἑκατομμύρια, μετὰ δύο ἡμέρας εἰς $281\frac{1}{2}$ δισεκατομμύρια, μετὰ δὲ τρεῖς εἰς 4,772 τρισεκατομμύρια. Ἀλλὰ καὶ ἔτι καταληπτότερον δυνάμεθα νὰ παραστήσωμεν τὸν ἄμετρον αὐτῶν πολλαπλασιασμόν. Ὑποθέσωμεν ὅτι ἔχομεν πρὸ ἡμῶν ἓν τῶν βακτηρίων τῶν ἐχόντων πλάτος μὲν $^1/_{1000}$ μῆκος δὲ $^1/_{500}$ τοῦ χιλιοστομέτρου. Φανταστῶμεν νῦν μέτρον τι χωρητικότητος, κυβοειδὲς τὸ σχῆμα, ἔχον τὰς πλευρὰς αὐτοῦ 1 χιλιοστοῦ τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος. Ἐὰν θελήσωμεν νὰ πληρώσωμεν τὸ μέτρον τοῦτο βακτηρίων θέλουσι χρειασθῆ κατὰ τοὺς ἄνω ὑπολογισμοὺς 636 ἑκατομμύρια αὐτῶν, ὑποτιθεμένου ὅτι οὐδὲν καταλείπεται ἐν τῷ μεταξὺ κενόν. Ἑπομένως οἱ ἀπόγονοι ἑνὸς καὶ μόνου βακτηρίου μετὰ 24 ὥρας θέλουσι πληρώσει τὸ τεσσαρακοστὸν μόνον τοῦ ἐμβαδοῦ τοῦ κυβικοῦ ἡμῶν χιλιοστομέτρου, περὶ δὲ τὸ τέλος τῆς β' ἡμέρας θέλουσιν εἶσθαι τοσοῦτοι, ὥστε πρὸς ὑποδοχὴν αὐτῶν ἀπαιτεῖται χῶρος ἴσος πρὸς 442,570 τοιούτους κύβους, ἢ ὅπερ ταὐτό, πρὸς ἡμίσειαν λίτραν ἢ πρὸς $442\frac{1}{2}$ κυβ. ἑκατοστόμετρα. Ἐὰν δὲ ὑπολογίσωμεν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ὡς πρὸς τὴν ξηρὰν εἰς $^2/_3$, τὸ δὲ βάθος αὐτῆς εἰς ἡμισυ γεωγραφικὸν μίλιον κατὰ μέσον ὅρον, ὁ ὠκεανὸς ἔχει 3 ἑκατομμύρια κυβ. μιλίων χωρητικότητα, τοῦτον δὲ τὸν χῶρον ἅπαντα ἤθελον πληρώσει ἐντελῶς τὰ ἐκ τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου ῥαβδίου παραχθέντα βακτήρια μετὰ 4 καὶ ἡμίσειαν ἡμέρας, ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐτῶν ἤθελε παρασταθῆ δι' ἀριθμοῦ ἀποτελουμένου ἐκ 37 ψηφίων...

Ταῦτα δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τοῦ βάρους αὐτῶν. Καθ' ὑπολογισμοὺς ὁμοίους πρὸς τοὺς ἀνωτέρω, τὸ βάρος τῶν ἄνω βακτηρίων, ὧν ἕκαστον ἔχει σχεδὸν τὸ βάρος τοῦ ὕδατος, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἤθελεν εἶσθαι $7\frac{1}{2}$ ἑκατομμύρια χιλιογράμμων.

Μὴ ὑποθέσῃ δὲ ὁ ἀναγνώστης ὅτι οἱ ὑπολογισμοὶ οὗτοι γίνονται χάριν ἀσκόπου παιδιᾶς. Διότι μόνον διὰ τοῦ τρόπου τούτου γίνεται κατάδηλος ὁ ἀπίστευτος αὐτῶν πολλαπλασιασμός δι' οὗ δύνανται ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ νὰ καλύψωσι τὴν

ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Διατί ὅμως δὲν διαδίδονται κατὰ τοὺς ἡμετέρους ὑπολογισμοὺς καὶ τί γίνεται τὸ ἄπειρον αὐτῶν πλῆθος;

Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην θέλομεν ἀπαντήσει διὰ βραχέων. Τὰ βακτήρια, ὡς μύκητες, λαμβάνουσι τὴν τροφὴν αὐτῶν καὶ τρέφουσι τὸ σῶμα των ἀπὸ τῶν περὶ αὐτὰ ὀργανικῶν οὐσιῶν. Ὅσῳ λοιπὸν τὰ βακτήρια πολλαπλασιάζονται, τόσῳ αἱ θρεπτικαὶ οὐσίαι ἐλαττοῦνται, οὕτω δὲ ἐπέρχεται στιγμὴ καθ' ἣν τὸ ὑγρὸν ἐν ᾧ εὑρίσκοντο πρὶν τὰ ἑκατομμύρια τῶν βακτηρίων δὲν δύναται νὰ θρέψῃ ἢ εὐαριθμά τινα ἐξ αὐτῶν. Ὅ,τι συμβαίνει ἐντὸς περιοχῆς τινος ὡρισμένης ὡς πρὸς τὰ ζῷα καὶ τὰ φυτά, ταὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐνταῦθα. Οὐδὲν ἔδαφος δύναται νὰ θρέψῃ ἀόριστον ἀριθμὸν φυτῶν, οὔτε ἀόριστος ἀριθμὸς ἀγρίων ζώων δύναται νὰ διατηρηθῇ ἐντὸς δάσους ὡρισμένης περιοχῆς, διότι ἐξαντλουμένης τῆς τροφῆς ἐπέρχεται ὁ θάνατος τῶν καχεκτικῶν καὶ πολλῶν τῶν πλεοναζόντων, οὕτω δὲ διατηρεῖται πάντοτε λόγος τῆς πληθύος τῶν τρεφομένων πρὸς τὴν ποσότητα τῆς τροφῆς. Πλὴν ὅμως τοῦ λόγου τούτου συντελεῖ καὶ ἕτερος πρὸς περιορισμὸν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βακτηρίων. Πλῆθος ἐγχυματικῶν ζωϋφίων, σκώληκες μικρότατοι, ἕτερα ζῷα ἀτελέστατα, καταπίνουσι καὶ πέπτουσι τὰ βακτήρια κατὰ μυριάδας. Αὐτὰ ταῦτα τὰ βακτήρια καταστρέφουσιν ἄλληλα εὑρισκόμενα ἐν τῷ αὐτῷ ὑγρῷ κατὰ διάφορα εἴδη. Ὁ ἀγὼν περὶ τῆς ζωῆς διεξάγεται ἀφανὴς καὶ ἀθόρυβος καὶ ἐν τῷ σηπομένῳ ὕδατι, ὡς πρὸς τὴν μανίαν καὶ τ' ἀποτελέσματα αὐτοῦ κατ' οὐδὲν ὑστερῶν τῆς πάλης, ἣν πάντα τὰ λοιπὰ ὄντα διηνεκῶς ἀγωνίζονται κατ' ἀλλήλων.

Εἴδομεν ἀνωτέρω ὅτι τὸ βακτήριον Βάκιλλος τὸ μεγαθήριον κινεῖται διηνεκῶς ἐντὸς τοῦ ὕδατος. Τοιαύτας κινήσεις ἔχουσιν ἅπαντα σχεδὸν τὰ βακτήρια, παλλόμενα ἀδιακόπως, συστρεφόμενα, ἢ χωροῦντα ἐπὶ τὰ πρόσω ἢ τὰ ὀπίσω. Εἰς τὰ αἴτια τῆς κινήσεως ταύτης δὲν εἶνε τοῦ παρόντος λόγου ἴδιον νὰ εἰσέλθωμεν καὶ ἀναπτύξωμεν τὰς διαφόρους περὶ αὐτῆς θεωρίας. Ἐνταῦθα σημειοῦμεν μόνον ὅτι πλὴν τῶν κινήσεων, ἃς ἀνωτέρω περιεγράψαμεν, ἐκτελοῦσι καὶ διαφόρους ἄλλας, κάμπτοντα μικρὸν τὸ σῶμά των, ἢ χωροῦντα πρὸς διαφόρους διευθύνσεις. Τὴν τελευταίαν δὲ ταύτην κίνησιν προκαλοῦσιν ἰδιάζοντά τινα κινητικὰ ὄργανα, ἅτινα ἀδυνατοῦμεν μὲν νὰ ἴδωμεν καὶ διὰ τῶν μεγαλητέρων μεγεθύνσεων τοῦ μικροσκοπίου, καθιστῶμεν δὲ ὁρατὰ δι' ἀντιδράσεων χημικῶν, ἢ δι' ἰδιαζούσης φωτογραφικῆς μηχανῆς. Τὸ ὅτι δὲ εἰς τὴν ἔρευναν τῶν βακτηρίων προσελήφθη ἐπίκουρος καὶ ἡ φωτογραφικὴ μηχανή, οὐδόλως πρέπει νὰ φανῇ εἰς ἡμᾶς παράδοξον, καθόσον εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ ἀνθρώπινος ὀφθαλμὸς δὲν βλέπει ὅλας τὰς φωτεινὰς ἀκτίνας. «Ἐάν» εἶπε ποτὲ ὁ διάσημος φυσικὸς Helmholtz, ἀποβλέπων εἰς τὰς ἐμφύτους ἀτελείας τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν «ὀπτικός τις μοὶ ἔφερε ἐργαλεῖον τόσῳ ἐλαττωματικὸν ὅσῳ εἶνε ὁ ἀνθρώπινος ὀφθαλμός, ἤθελον πάραυτα ἐπιστρέψῃ αὐτὸ ὀπίσω, σημειῶν εἰς αὐτὸν τὰ βαρέα αὐτοῦ ἐλαττώματα.» Ἐπειδὴ δὲ ἡ φωτογραφικὴ πλὰξ εἶνε εὐαισθητοτέρα τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς χιτῶνος πρὸς ἀντίληψιν καὶ ἀποτύπωσιν τῶν ἀφανῶν ἀκτίνων, βλέπομεν δι' αὐτῆς εἰς τὸ ἄκρον τῶν βακτηρίων λεπτοτάτας τριχώδεις ἀποφυάδας ἐκφυομένας ἀπὸ τοῦ ἄκρου τῶν ῥαβδίων ἢ ἀπό τινος σημείου τῶν κόκκων τῶν κοκκωδῶν μορφῶν ἀνὰ μίαν μέχρι τριῶν (ἴδε εἰκ. 1). Αἱ τρίχες αὗται, οὖσαι κατὰ τοὺς μὲν προβολαὶ τοῦ πρωτοπλάσματος τοῦ βακτηριακοῦ κυττάρου, κατὰ τοὺς δὲ ἀποφυάδες αὐτῆς τῆς μεμβράνης, ὀνομάζονται *βλεφαρίδες* ἢ *μαστίγια*, κινούμεναι δὲ περιστροφικῶς σχηματίζουσιν ὑδατώδη στρόβιλον ὄπισθεν ἢ πρόσθεν τοῦ προχωροῦντος ἢ ὀπισθοχωροῦντος βακτηρίου. Ἀλλὰ καὶ ἄλλας κινήσεις ἐκτελοῦσι τὰ βακτήρια· ἕρπουσι π. χ. ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ ὑγροῦ ἐν ᾧ ἀναπτύσσονται, ἢ διολισθαίνουσι τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἑτέρου, ἢ αἱ ἑλικοειδεῖς μορφαὶ συστρέφονται σπειροειδῶς ἢ ἑλίσσονται περὶ ἄλλα ἀντικείμενα.

Τὸ σῶμα τῶν βακτηρίων φαίνεται ὁμογενές, συνήθως ἄχρουν, διαυγές, θλῶν τὸ φῶς ἰσχυρότερον τοῦ ὑγροῦ, ἐν ᾧ εὑρίσκεται. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ βακτήρια ἔγχροα, ξανθά, ἐρυθρά, πράσινα, κυανᾶ κ. τ. λ., αἱ δὲ χρώσεις αὗται εἴς τινα μὲν αὐτῶν φαίνονται ἐκπηγάζουσαι ἐκ τῆς μεμβράνης τῶν κυττάρων, εἰς ἄλλα δὲ ἐκ τοῦ πρωτοπλάσματος αὐτῶν. Τοιαῦτα δὲ ἔγχροα βακτήρια εἶνε ἐνίοτε ἀφορμὴ πολλῶν φαινομένων τοῦ καθημερινοῦ βίου. Εἶνε γνωστὸν π. χ. ὅτι ἐπὶ τοῦ ἄρτου καὶ τῶν λοιπῶν ἑψημένων τροφῶν ἀναφαίνονται ἐνίοτε κηλίδες ἐρυθραί, ἐκλαμβανόμεναι ὑπὸ τῶν πολλῶν ὡς *κηλίδες αἵματος*. Τοιαῦται δὲ κηλίδες εἰς προτέρους χρόνους ἐξελαμβάνοντο ὡς σημεῖα δυσοίωνα καὶ ἐπιβλαβῆ, καὶ ἡ ἱστορία δὲ ἐπεφύλαξεν ἡμῖν τοιαῦτα παραδείγματα. Αἱ κηλίδες αὗται συνίστανται ἐκ κοκκωδῶν βακτηρίων καλουμένων *Μικρόκοκκος ὁ παράδοξος* (Micrococcus prodigiosus) ἐχόντων δὲ τὴν μεμβράνην αὐτῶν ἐρυθράν, καὶ εἶνε ἀνάλογοι πρὸς σειρὰν ἄλλων χρωμάτων, ἀναφαινομένων ἐπὶ τῶν τροφῶν τῶν εὑρισκομένων ἐν ὑγρᾷ ἀτμοσφαίρᾳ, οἷον τοῦ τυροῦ, τῶν ἑβρασμένων γεωμήλων τῶν ὠῶν κ. τ. λ. κατὰ βλεννώδεις μάζας, ἰώδεις, κυανᾶς, πορφυρᾶς, πρασίνους, ὀρφνάς. Ὅλα ταῦτα τὰ χρώματα παράγονται ὑπὸ βακτηρίων, ὁμοίων πρὸς Μικρόκοκκον τὸν παράδοξον διαφόρων δὲ μόνον κατὰ τὸ χρῶμα.

Ἐκτὸς τῶν μικροκόκκων εἰς τοὺς χρωματογό-

νους σχιζομύκητας καταλέγονται καὶ ἄλλα γένη βακτηρίων. Ὅταν τὸ γάλα π.χ. λαμβάνῃ ἀφ' ἑαυτοῦ κυανοῦν ἢ ξανθὸν χρῶμα καὶ τὸ πῦον ἐπὶ τῶν τραυμάτων γίνεται πράσινον, ἀνερευνῶντες τὰς οὐσίας ταύτας εὑρίσκομεν, ὡς αἰτίαν τοῦ χρώματος βαβδοειδῆ βακτήρια.— Ἂν δὲ βακτήριά τινα πράσινα φέρουσι καὶ χλωροφύλλην, ὡς ἰσχυρίσθησαν τινες τελευταῖον, εἶνε ἀμφισβητήσιμον.

Ἐνταῦθα δέον νὰ μνημονεύσωμεν ὅτι ἀπὸ τῶν βακτηρίων ἀναπτύσσεται ἐνίοτε καὶ φωσφορισμός, καὶ ὅτι πολλάκις κρέας καὶ ἰχθῦς, ἀναδίδοντες λάμψιν φωσφορικήν, ἐρευνηθέντες, εὑρέθησαν πλήρεις βακτηρίων.

Πρὶν ἢ εἰσέλθωμεν εἰς τὰ καθέκαστα τῆς δράσεως τῶν βακτηρίων ἐπὶ τῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν ἀνάγκη νὰ μνημονεύσωμεν καὶ ἑτέρας σπουδαίας ἰδιότητας αὐτῶν, ἣν ἔχουσι κοινὴν μετὰ τῶν φυκῶν, τουτέστι τοῦ *μεταβλητοῦ τῶν μορφῶν* αὐτῶν εἰς ἀλλήλας.

Οὐ πρὸ πολλοῦ χρόνου, ἀφ' οὗ ἤρχισαν τὰ τῶν βακτηρίων νὰ ἐρευνῶνται ἐπιστημονικῶς, δύο γνῶμαι ἐπεκράτουν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ὡς πρὸς τὰς διαφόρους αὐτῶν μορφάς. Κατὰ τὴν μὲν (Cohn) ὑπάρχουσι τόσα εἴδη βακτηρίων ὅσαι καὶ μορφαὶ αὐτῶν φαίνονται ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον, αἱ δὲ μορφαὶ αὗται εἶνε σταθεραὶ καὶ τὰ εἴδη αὐτῶν ἀνατρεφόμενα κατὰ διαφόρους ὅρους, γεννῶσι πάντοτε ὁμοίους ἀπογόνους. Οὕτω π. χ. μορφή τις Μικροκόκκου παράγει πάντοτε μικροκοκκώδεις οὐδέποτε δὲ βαβδοειδεῖς μορφάς. Κατὰ τὴν ἄλλην δὲ γνώμην (Naegeli, Billroth, Zopf) ἕκαστον βακτήριον, ἀναπτυσσόμενον, διατρέχει κύκλον τινὰ μορφῶν, πολλὰ δὲ εἴδη, ἅτινα οἱ παλαιότεροι ὠνόμαζον διὰ διαφόρων ὀνομάτων, εἶνε διάφορα στάδια ἀναπτύξεως μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς μορφῆς. Ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη ἔμεινε μόνον θεωρητικῶς πιθανή, μέχρις οὗ ἔρευναι νεώτεραι, γενόμεναι ὑπὸ πολλῶν ἀπὸ τοῦ 1875, ἰδίως δὲ αἱ τελευταῖαι ἐν ἔτει 1881—1882 ὑπὸ τοῦ Zopf, *ἀπέδειξαν*, ὅτι ὄχι μόνον οἱ κόκκοι δύνανται νὰ μεταβληθῶσιν εἰς βαβδοειδεῖς μορφὰς ἢ τριχώδεις καὶ τ' ἀνάπαλιν, ἀλλὰ καὶ εἰς σπειροειδεῖς μεθ' ὅλων τῶν τροποποιήσεων αὐτῶν. Τὸ ἐπιστημονικὸν τοῦτο γεγονός, ἔχον σπουδαιοτάτην σημασίαν ὡς πρὸς τὴν μορφολογίαν καὶ φυσιολογίαν τῶν βακτηρίων, καλεῖται *πολυμορφία* (pleomorphismus) καὶ ἀναφαίνεται ἢ καὶ προκαλεῖται συχνάκις μεταβαλλομένων σκοπίμως ἢ τυχαίως τῶν ὅρων τῆς θρέψεως τῶν βακτηρίων.

Περιγράψαντες δι' ὀλίγων λέξεων τὰ τῆς μορφῆς τῶν βακτηρίων μεταβαίνομεν ἤδη εἰς ἐπιθεώρησιν τῶν τόπων, ἐν οἷς ταῦτα εὑρίσκονται καὶ τῶν δράσεων ἃς προκαλοῦσιν.

[Ἕπεται συνέχεια]. Σπ. Μηλιαρακης.

ΠΑΤΡΟΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΑ (1)

Ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ εἶναι ἀπόκτημα τοσοῦτον ἱερόν, προώρισται δὲ νὰ ἐκπληρώσῃ ἔργον τοσοῦτον σοβαρόν, ὑψηλὸν καὶ δυσχερές, ὥστε κατ' ἴσον λόγον, ἔνοχος μεγίστου ἀδικήματος καθίσταται καὶ ὁ ἀναιτίως καὶ ἀδίκως ἀφαιρῶν αὐτὴν καὶ ὁ διδοὺς αὐτὴν ὑφ' ὅρους, ὑφ' οὓς ὁ εὐμοιρήσας τῆς ζωῆς ἀδυνατεῖ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν προορισμὸν αὐτοῦ, ἅτε ἐστερημένος τῆς δυνάμεως τοῦ συντηρεῖσθαι καὶ προάγεσθαι, συμφώνως πρὸς τὸν διέποντα νόμον τὴν κατ' ἄνθρωπον ὕπαρξιν· ὑπὸ τοιούτους δὲ δυσμενεῖς ὅρους, ἡ ζωὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποβαίνει δυσοίωνόν τι σύμπλεγμα πόθων, θλίψεων, ἀτακτημάτων καὶ πολλάκις ἐπονειδίστων πράξεων.

Ἐκ τῆς προεκτεθείσης ἀρχῆς ἀπορρέουσι τὰ καθήκοντα τῆς πατρότητος, ἤτοι τὰ ἐπιβεβλημένα καθήκοντα εἰς τοὺς γονεῖς ὑπὲρ τῶν τέκνων πρὸ τῆς γεννήσεως ἔτι αὐτῶν. Οἱ γονεῖς συνηνωμένοι δι' ἀμοιβαίας ἀγάπης, διὰ τῆς συνυποσχέσεως ἀμοιβαίας ἀρωγῆς καὶ ἀφοσιώσεως, καὶ διὰ τῆς ἐπισήμου πράξεως τῆς γαμικῆς κοινωνίας, κυρουμένης ὑπὸ τῆς πολιτείας, στενώτερον ἔτι συνδέονται διὰ τῶν κοινῶν καὶ ἀδιαιρέτων καθηκόντων, τῶν ἐπιβαλλομένων αὐτοῖς ὑπὲρ τῶν τέκνων τῶν παρ' αὐτῶν προσλαβόντων τὴν ζωήν.

Μεταστρέψωμεν τὴν διάνοιαν ἡμῶν πρὸς τὸν βίον ὑποδεεστέρων πλασμάτων καὶ θεωρήσωμεν πῶς λειτουργεῖ ἡ φύσις διὰ τῆς ἀκαταμαχήτου ἰσχύος τοῦ ὁρμεμφύτου. Παρατηρήσωμεν μετὰ πόσης μεριμνης, μετὰ πόσης λεπτοτάτης διακρίσεως, μετὰ πόσης μητρικῆς στοργῆς, τὸ πᾶν προπαρασκευάζει καὶ περὶ παντὸς προνοεῖ ἐπὶ τῇ ἁπλῇ γεννήσει πτηνοῦ. Καθ' ὃν χρόνον τὰ ἄνθη καὶ τὰ φύλλα ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς χλιαρᾶς τοῦ ἔαρος πνοῆς, ἀναθάλλοντα προμηνύουσιν εἰς τοὺς ἀεικινήτους καὶ πλάνητας τοῦ ἀέρος κατοίκους, ὅτι καὶ οὗτοι δέον νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς νέαν τινὰ γενεάν, ὅτι δὲ μετ' οὐ πολύ, νέα ποικιλόμορφα ἄνθη, νέοι λέγω, ἔμψυχοι κάλυκες θέλουσιν ἀναβλαστήσει ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν πτερύγων αὐτῶν, εὐθέως τὰ πετεινὰ συνδυάζονται ζεύγη, ἕκαστον αὐτῶν ἐκλέγει τὸ μεμονωμένον κατοικητήριον αὐτοῦ, κατασκευάζει τὴν φωλεάν του, ἔξωθεν μὲν δι' ὕλης τραχυτέρας, ἔσωθεν δὲ διὰ ὁμαλωτέρου καὶ μαλακωτέρου κοιτάσματος· οὕτω δὲ φιλοτεχνεῖται ἡ τρυφερὰ κοίτη, ἡ προωρισμένη νὰ περιβάλῃ τὸ λεπτοφυὲς ᾠόν, ἐκ τῆς ἐκκολάψεως τοῦ ὁποίου θέλει παραχθῇ ἀρχῆθεν

(1) Ἐκ τῶν Κεφ. IX καὶ X τῆς «Philosophie du Droit civil» ὑπὸ Ad. Franck membre de l' institut, Professeur au collége de France. 1886.

μέν, πλάσμα γυμνόν, ἀσθενές, καὶ σχεδὸν ἀκίνητον, αὔταρκες δὲ μετ' οὐ πολὺ καὶ αὐτοσυντήρητον· ἀλλὰ μετὰ πόσης στοργῆς, μετὰ πόσης ἀνοχῆς καὶ καρτερίας, μετὰ πόσης θαυμασίας εὐτολμίας, οἱ ἀπτῆνες οὗτοι νεοσσοὶ περιθάλπονται μὲν καὶ προστατεύονται ὑπὸ τῆς μητρός, ἐπιμελῶς δὲ καὶ φιλοστόργως τρέφονται ὑπὸ τοῦ ἄρρενος. Ἀξιοπαρατήρητον δὲ εἶνε ὅτι ἐκ τῶν δύο τούτων λειτουργιῶν, ἡ τῆς μητρὸς ἐστὶ προδήλως ἡ ἐπικινδυνωτέρα, καθότι εἰς ταύτην ἰδίως ἀπένειμεν ἡ φύσις τὴν προστασίαν τῶν νεοσσῶν, κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιδρομέων.

Ἀλλὰ τούτου δοθέντος, εἶνε ποτὲ δυνατὸν ὁ ἄνθρωπος ὡς πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τὰ τέκνα καθηκόντων νὰ ἀποδειχθῇ ἥττων τοῦ ἀλόγου ζώου; εἰς τὸν μεταδόντα ἐκ τῶν ἰδίων σπλάγχνων τὴν ζωήν, δὲν ἐπιβάλλεται τὸ αὐστηρὸν καθῆκον τοῦ νὰ προνοήσῃ περὶ τῶν μέσων τῆς ὑπάρξεως καὶ συντηρήσεως τῶν ἀθώων πλασμάτων ἃ παρήγαγεν εἰς τὸ εἶναι; Ὁ πεπροικισμένος μὲ λόγον, μὲ συνείδησιν καὶ μὲ ἐλευθερίαν, δύναται νὰ φανῇ κατώτερος τοῦ κτήνους, τοῦ διατελοῦντος ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν πίεσιν ἀκαταμαχήτου ὁρμεμφύτου;

Ἐκ τοιούτων σκέψεως ὁρμώμενος ὁ Μάλθος διετύπωσε τὸ πολύκροτον περὶ πληθυσμοῦ σύστημα, τὸ ἐπισύραν κατ' αὐτοῦ συναυλίαν μομφῶν, αἰτιάσεων καὶ δυσφημίας. (1) Κατ' αὐτόν, ἕκαστος ἡμῶν συνειδὼς τὸν κίνδυνον εἰς ὃν ἐκτίθενται τὰ ἀθῶα πλάσματα τὰ παρ' ἡμῶν προσλαβόντα τὴν ζωήν, ὁσάκις στερῶνται σκέπης, προστασίας καὶ περιθάλψεως, ὀφείλει νὰ ὑποτάσσῃ τὰς φυσικὰς ὁρμὰς εἰς τὸν λόγον, καὶ νὰ ῥυθμίζῃ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ ὡς ἁρμόζει εἰς τὴν λογικὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου. Τῷ ὄντι ἀναγνωρίζοντες ὡς ἀξίας οὐ μόνον τῆς κοινῆς ἀποστροφῆς, ἀλλὰ καὶ ποινικῆς καταδιώξεως, τὰς ἐγκαταλιμπανούσας γυναῖκας τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς τὴν τύχην καὶ παραδιδούσας αὐτὰ εἰς τὸν ἔλεον τῶν ἀνθρώπων, δυνάμεθα ἄνευ ἀνακολουθίας, νὰ θεωρήσωμεν ἐντελῶς ἄμεμπτον τὸν συνάπτοντα μὲν γάμον, μὴ προνοοῦντα δὲ περὶ τῆς συντηρήσεως, τῆς διατροφῆς καὶ ἀνατροφῆς τῶν τέκνων αὐτοῦ; τὸν ἐγκαταλιμπάνοντα δ' οὕτως εἰπεῖν, αὐτὰ πρὶν ἢ γεννηθῶσι καὶ καταδικάζοντα δυστυχῆ καὶ ἀθῶα πλάσματα εἰς βίον ἄπορον, εἰς βίον συνεπαγόμενον τὸ ἀνξίτηλον στίγμα τῆς ἐσχάτης διαφθορᾶς, καὶ τῆς ἠθικῆς καταπτώσεως, ἐκτὸς μόνον ἐὰν ἕτερός τις ἀντικαθιστῶν τοὺς γεννήτορας ἐκπληρώσῃ τὰ εἰς αὐτοὺς ἰδίως ἐπιβαλλόμενα καθήκοντα; Βεβαίως ἡ πολιτεία δὲν ἐπιλαμβάνεται τῶν τοιούτων παραλείψεων, αἵτινες ἄλλως ὑπὸ ἠθικὴν ἔποψιν, δικαίως καταλογίζονται εἰς βάρος τῶν γονέων, οὐδ' ἐπιχειρεῖ νὰ ἐξελέγξῃ πρὸ τοῦ γάμου, τὰ στοιχεῖα τῆς περιουσίας καὶ τῆς πρακτικῆς ἱκανότητος τῶν συζευγνυμένων· ἀλλ' οὐχ ἧττον ἔνοχος ἀσυγγνώστου ἀφροσύνης ἀποδεικνύεται ὁ ἀναλαμβάνων χρέος ἐν γνώσει τοῦ ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ τὸ πληρώσῃ, ὁ ἀναλαμβάνων λέγω καθήκοντα περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ὁποίων διατελεῖ ἀμέριμνος καὶ παραδίδων τὰ τρυφερὰ πλάσματα ὧν ἡ φύσις κατέστησεν αὐτὸν φρουρὸν καὶ προστάτην εἰς τὰς ὀδυνηρὰς ταλαιπωρίας τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Ἀλλ' ἐνοχώτερος ἔτι καθίσταται ὁ μὴ θέλων νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ ἴδιον αὐτοῦ αἷμα, ὁ ἀρνούμενος τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκ τῶν σπλάγχνων αὐτοῦ παραχθέν, ὁ προστρίψας εἰς τὸ πλάσμα τοῦτο τὴν κηλίδα ἀτιμασθείσης μητρότητος, ἐγκαταλιπὼν δὲ αὐτὸ ἀβοήθητον καὶ ἀσυνειδήτως ἀπορρίψας αὐτό, ὡς ἄχθος ὀχληρόν, ὡς ἐνθύμημα μυσαρὸν καὶ ἀποτρόπαιον. Ἀληθὲς ὅτι ὁ ἔλεος καὶ ἡ φιλανθρωπία προθύμως ἐκτείνουσι τὰς ἀγγελικὰς πτέρυγας αὐτῶν ὅπως καλύψωσι τὴν γυμνότητα τῶν ἐγκαταλελειμμένων τούτων πλασμάτων, ἀλλ' οὐδὲν δύναται νὰ ἀντικαταστήσῃ τὰς περιπτύξεις καὶ τὰ φιλόστοργα στήθη σεμνῆς μητρός, οὐδὲ δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ τὸ ἀναφαίρετον κληροδότημα τοῦ πατρικοῦ ὀνόματος καὶ τὴν ἐξιδιασμένην τοῦ πατρὸς προστασίαν, ὧν ἄνευ τὸ ταλαίπωρον τέκνον ἀποσοβεῖται ἐκ τῶν κόλπων τῆς κοινωνίας, ὡς ὁ ἄπολις καὶ ὁ ἀνέστιος. Ἐκ τῶν προεκτεθέντων συνάγεται, ὅτι πᾶσα πολιτικὴ κοινωνία, οἱαδήποτε καὶ ἐὰν ᾖ ἡ μορφὴ τοῦ πολιτεύματος, ὀργανικῶς συσχετίζεται πρὸς τὴν κατάστασιν τῶν οἰκογενειῶν ἐξ ὧν συγκροτεῖται. Ἀλλὰ καὶ τὴν εὐκοσμίαν τῆς οἰκογενείας ἀπεργάζεται τὸ ἦθος καὶ ὁ χαρακτὴρ τοῦ οἰκογενειάρχου καὶ ἡ προσωπικὴ ἐνέργεια τῆς συμβίας τοῦ ἀνδρός. Ὁ εἰδὼς τὴν κατάστασιν τῆς οἰκογενείας ἐν κοινωνίᾳ ὡρισμένῃ, γινώσκει τὴν τῆς ὅλης κοινωνίας κατάστασιν, ἀντιλαμβάνεται δ' οὕτω τῶν στοιχείων τῆς ἰσχύος καὶ τῆς ἀσθενείας, τῆς τάξεως ἢ τῆς ἀκολασίας καὶ τοῦ ἐλευθεροπρεποῦς ἢ τοῦ δουλοπρεποῦς βίου τῶν ἐμφιλοχωρούντων ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς. Ἐν ταῖς πολιτείαις τῆς ἀρχαιότητος ὧν ἡ ἔκτασις εἶχεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰς διαστάσεις πόλεως, τὸ τῆς φιλοπατρίας αἴσθημα ἦτο τόσῳ μᾶλλον ζωηρόν, ὅσῳ τὰ πρὸς τοὺς οἰκείους σύμφυτα τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ φιλόστοργα αἰσθήματα ἦσαν ἀσθενέστερα· τὴν οἰκο—

(1). Οἱ οἰκονομολόγοι οὐδόλως καταχρίνουσι τὸ ἠθικὸν παράγγελμα τοῦ Μάλθου περὶ τῆς ὑπὲρ τῶν τέκνων προνοίας τῶν γονέων, ἀλλὰ πολεμοῦσι καὶ εὐλόγως τὴν κυριωτάτην τοῦ συστήματός του πρότασιν, καθ' ἣν ὁ μὲν πληθυσμὸς αὐξάνει κατὰ λόγον γεωμετρικόν, ὁ δὲ πλοῦτος κατὰ λόγον ἀριθμητικόν. Ἄλλως δέ, σήμερον ὅτε μέγα μέρος τῆς γῆς μένει ἀκαλλιέργητον, τὰ δὲ νεώτερα μέσα τῆς συγκοινωνίας ἐσμίκρυναν τὰς ἀποστάσεις, οἱ οἰκονομολόγοι ἀξιοῦσιν ὅτι τὸ σύστημα τοῦ Μάλθου στερεῖται πρακτικῆς σπουδαιότητος.

γένειαν ἐπεσκίαζε τότε ἡ πόλις. Ὡσαύτως δὲ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα, ἐπὶ τῆς φεουδοκρατικῆς ἐποχῆς, καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῶν θεσμῶν τῆς παλαιᾶς ἐν Εὐρώπῃ μοναρχίας, συνεκροτήθησαν πλεῖστα ἀνεξάρτητα σωματεῖα, ὧν ἡ σύστασις καὶ ἡ διοργάνωσις προδήλως ἀντέβαινον πρός τε τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν καὶ πρὸς τὴν πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ. Τούτων δ' ἕνεκα, εὐλόγως κατελύθησαν κατὰ τὴν μεγάλην μεταπολίτευσιν τῆς Γαλλίας· ἀλλ' οὐχ' ἧττον τὰ σωματεῖα ταῦτα κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐθεωρήθησαν ὡς ἑδραῖον ἔρεισμα τῆς δημοσίας ταξεως, ὡς τὸ σιδηροῦν ἔρμα τῆς κοινωνίας.

Ἀλλ' ἡ νεωτέρα κοινωνία ὅπως συνεκροτήθη καὶ συγκροτεῖται σήμερον, ἕνεκα μάλιστα τῶν εὐρυτάτων διαστάσεων τῶν κατὰ τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους πολιτειῶν, δὲν δύναται νὰ συντηρηθῇ προαγομένη, ἄνευ τῆς ἠθικῆς ἀξίας τοῦ πολίτου, καὶ τῆς λελογισμένης διοργανώσεως τῆς οἰκογενείας, τοῦ ἀρχικοῦ τούτου πυρῆνος τῆς κοινωνικῆς ἀναπλάσεως·

Καὶ ἀληθῶς ὅπως ὑποδείξωμεν τὴν ὀργανικὴν σχέσιν τῆς οἰκογενείας πρὸς τὴν πολιτείαν, παρατηρήσωμεν ὅτι ὁ ἀγαπῶν τὰ τέκνα του καὶ συνειδὼς τὰ καθήκοντα τῶν γεννητόρων, ἐνδιαφέρεται εἰς τὰ δημόσια πράγματα, οὐ μόνον δι' ἴδιον λογαριασμὸν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διότι θεωρεῖ τὴν εὐεξίαν καὶ εὐημερίαν τῆς πατρίδος, ὡς ἐρίτιμον περιουσίαν τῶν τέκνων αὐτοῦ, ὡς ἐχέγγυον τῆς ἀσφαλείας. τῆς τιμῆς, τοῦ μέλλοντος αὐτῶν. Ἑπομένως ὁ φιλόστοργος οὗτος γονεύς, ὁ προνοῶν περὶ τοῦ μέλλοντος τῶν τέκνων του, θέλει προσπαθήσει μετ' ἴσης φροντίδος, νὰ προφυλάξῃ κατὰ δύναμιν, αὐτὰ κατά τε τῶν ἀγόνων σπαραγμῶν τῆς ἀναρχίας καὶ κατὰ τοῦ ἐπονειδίστου ζυγοῦ δεσποτικῆς ἐξουσίας· ὥστε ἐν τῇ οἰκογενείᾳ δέον τοῦ λοιποῦ ν' ἀνεύρωμεν τὰ στοιχεῖα τῆς τάξεως καὶ τῆς ἐλεύθερίας, ἅτινα μεμψίμοιρα πνεύματα, ἀναζητοῦσιν ἐν μέσῳ τῶν ἀσυναρτήτων συντριμμάτων τῶν ἀρχαίων ἀριστοκρατιῶν.

Ἐὰν ὡς ἐρρήθη, πρὸ τῆς γεννήσεως ἢ καὶ πρὸ τῆς συλλήψεως τοῦ τέκνου, οἱ γονεῖς ὀφείλωσι νὰ προνοήσωσι περὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν μέσων δι' ὧν θέλουσι δυνηθῆ νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς χρείας αὐτῶν, πολλῷ δὴ μᾶλλον ἡ πρόνοια αὕτη ἐπιβάλλεται τοῖς γονεῦσιν, ὅτε τὸ τέκνον ἐπαναπαυθὲν ἤδη εἰς τοὺς μητρικοὺς κόλπους, ἐγένετο τὸ προσφιλὲς ἀντικείμενον τῆς σταθερᾶς καὶ ἀδιαλείπτου τῶν γονέων μερίμνης.

Ὁ καιρὸς τῆς ῥᾳθυμίας, ὡς καὶ ἡ ἀθυμία ἡ μαραίνουσα τὴν φιλοπονίαν παρῆλθον ἤδη μετὰ τὴν ἀπόκτησιν τέκνου, οὐδ' ἐπιτρέπεται τοῦ λοιποῦ νὰ παραδώσωμεν ἑαυτοὺς εἰς τὴν ἐκ τῆς ῥᾳστώνης ἡδυπάθειαν ἢ εἰς τὰ θέλγητρα τῆς εὐκινήτου καὶ ἰδιοτρόπου φαντασίας· καθότι ἐκτὸς τῆς ἐνδομύχου φωνῆς τῆς συνειδήσεως τῆς προτρεπούσης πάντα ἄνθρωπον εἰς τὸν ἐνεργὸν βίον, ἑτέρα τις φωνὴ συγκινεῖ ἡμᾶς, φωνὴ οὐχ ἧττον ἐπιβλητική, ἕνεκα δὲ τῆς ἀσθενείας καὶ τῆς χάριτος αὐτῆς ἀκαταμάχητος, φωνὴ τρυφεροῦ πλάσματος δικαιουμένου νὰ ἀπαιτήσῃ παρ' ἡμῶν λόγον οὐ μόνον τῆς χρήσεως τῶν διανοητικῶν καὶ σωματικῶν ἡμῶν δυνάμενων, ἐκ τῆς ἐνεργείας τῶν ὁποίων ποριζόμεθα τὰ τῆς ὑπάρξεως μέσα, ἀλλὰ καὶ τῆς περιουσίας ἣν ἐδημιουργήσαμεν διὰ τῆς ἐργασίας ἡμῶν ἢ παρελάβομεν ἐκ τῆς φιλοπονίας τῶν γεννητόρων. Οὕτω λοιπὸν ἡ πρὸς τὰ τέκνα στοργὴ τῶν γονέων, αἱ ἀγναὶ καὶ συμπαθητικαὶ συταισθήσεις τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου, συναπεργάζονται τὸν ἐξαγνισμὸν τῶν ψυχῶν, ἀνυψοῦσι τὸ φρόνημα, ἐνισχύουσι τὴν λογικὴν θέλησιν, τὴν σεμνὴν ἐγκράτειαν, τὴν χαλιναγωγοῦσαν τῶν παθῶν τὰς ἀλόγους ἐξάψεις καὶ προάγουσι τὴν γενικὴν εὐημερίαν· καὶ ὁ μὲν δημιουργηθεὶς παρ' ἡμῶν πλοῦτος χρησιμεύει εἰς περίθαλψιν ἄλλων προσώπων, τὸ δὲ ἀποκτηθὲν δι' ἐντίμου ἐργασίας κεφάλαιον προστίθεται δίκην νέου μοχλοῦ, εἰς τὰς παραγωγικὰς δυνάμεις τῆς ὅλης κοινωνίας.

Βεβαίως οὐδεὶς ὑποχρεοῦται νὰ δώσῃ εἰς τὸ τέκνον αὐτοῦ ἐπάγγελμα ἀνώτερον ἐκείνου ὅπερ αὐτὸς οὗτος μετέρχεται καὶ ἐν τῇ ἐξασκήσει τοῦ ὁποίου ἀνευρίσκει καὶ τιμὴν καὶ αὐτάρκειαν. Ὁ Μοντέσκιος παραπλησίαν τινὰ παραδεχόμενος γνώμην ἀπεφήνατο, ὅτι ὁ πατὴρ ὀφείλει μὲν νὰ θρέψῃ καὶ ἀναθρέψῃ τὸ τέκνον του, οὐδόλως δὲ ὑποχρεοῦται νὰ καταστήσῃ αὐτὸ κληρονόμον. ἐκ τῆς ἀρχῆς δὲ ταύτης ὁρμώμενος συνήγαγεν ἡμαρτημένον τι πόρισμα ὑπὲρ τοῦ ἀδίκου θεσμοῦ τῶν πρωτοτοκίων, πρὸς ὃν λίαν εὐνοϊκῶς διέκειτο ὁ ἔξοχος ἐκεῖνος ἀνήρ. Ἄλλως ὅμως ὁμολογητέον, ὅτι οἱ γονεῖς οὐδόλως ὑποχρεοῦνται νὰ καταλίπωσιν εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν περιουσίαν, ἐξασφαλίζουσαν μὲν αὐτοῖς ἰσόβιον ῥαστώνην. καθιστῶσαν δὲ ἧττον ἀναγκαίαν τὴν ἐργασίαν. Τοιαύτη ὑποχρέωσις ἔσται ὑπέρβασις ἀδικαιολόγητος τῆς ἀρχῆς ἣν ἐπεκαλέσθημεν, καθ' ἣν οἱ γονεῖς ὀφείλουσι μὲν νὰ ἐπαρκῶσιν εἰς τὰς χρείας τῶν τέκνων αὐτῶν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον μόνον ταῦτα στεροῦνται τῆς προσηκούσης ἱκανότητος τοῦ ἐργάζεσθαι καὶ κτᾶσθαι. Ὁ μικρὸς χειρώναξ ὁ ἀποζῶν καὶ συντηρούμενος ἐκ τῆς φιλοπονίας αὐτοῦ, ἀγαγὼν μὲν τὸ τέκνον του μέχρι τῆς ἐφηβείας, ἐκπαιδεύσας δὲ αὐτὸ ἐν τῇ τέχνῃ ἣν αὐτὸς μετέρχεται, δεόντως καθ' ἡμᾶς ἐξεπλήρωσε τὸ πατρικὸν καθῆκον καὶ κάλλιον ἴσως τοῦ χρηματιστοῦ, τοῦ καταλιπόντος μετὰ θάνατον τοῖς ἐκγόνοις, ἐπαύλεις καὶ ἑκατομμύρια· λέγομεν δὲ «κάλλιον ἴσως» καθότι καίτοι ἀποδοκιμάζοντες τοὺς ἐπιχειροῦντας νὰ διεγείρωσι τοὺς ἀπόρους κατὰ τῶν πλουσίων καὶ συστηματικῶς

προκαλοῦντας τὴν ἐχθρότητα τῶν ἐργατικῶν τάξεων κατὰ τῶν κεφαιούχων. οὐχ' ἧττον ἀναγνωρίζομεν, ὅτι καὶ δυσχερεστέρα καὶ ἐντιμοτέρα εἶνε ἡ δι' ἐπιπόνου καὶ ἀδιαλείπτου ἐργασίας παραγωγὴ τῶν μέσων τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀπόρου χειρώνακτος καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, ἢ ἡ διὰ τυχηρῶν παιγνίων καὶ διὰ τῆς πολυτρόπου καὶ ἀλλοπροσάλλου κυβείας, ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀπόκτησις περιουσίας.

Εὐτυχῶς ὑπάρχουσιν ἕτεροι τρόποι ἀσφαλεστέρου πλουτισμοῦ· τὰ παίγνια καὶ αἱ κυβεῖαι δὲν δημιουργοῦσι πλοῦτον, ἀλλὰ μετατοπίζουσι τὸν διὰ τῆς βιομηχανίας παραχθέντα· ὅ,τι δὲ λέγομεν περὶ χειρώνακτος, ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὸν καλλιτέχνην, καὶ εἰς τὸν ἐπιστήμονα καὶ εἰς τὸν φιλόλογον. Καὶ οὗτοι ἐξεπλήρωσαν ἔργον εὐσυνειδήτου πατρὸς καθοδηγήσαντες καὶ εἰσαγαγόντες τὸ τέκνον αὐτῶν εἰς τὴν κονίστραν τοῦ βίου, καὶ παρασχόντες αὐτῷ τὰ μέσα τῆς ἀμύνης καὶ αὐτοσυντηρήσεως. Καὶ πρακτικώτερον, οἱ γονεῖς ἐξεπλήρωσαν τὸ πατρικὸν καθῆκον, παρασχόντες τῷ τέκνῳ ἐπάγγελμα ἁρμόζον εἰς τὰς δυνάμεις αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν θέσιν ἣν οἱ γονεῖς αὐτοὶ κατέχουσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Τῷ ὄντι ἡ θέσις ἐν ᾗ προήχθημεν καὶ ἀνετράφημεν καὶ αἱ ἕξεις ἃς προσελάβομεν ἐν αὐτῇ ἐμφιλοχωροῦντες, ἀποτελοῦσιν οὕτως εἰπεῖν, ὑπόσχεσιν ἀδήλωτον, ἢ σιωπηρὰν ὑποχρέωσιν ἣν δέον εὐλαβῶς νὰ τηρήσωμεν. Οὐαὶ δὲ εἰς τὸν ἐπιχειροῦντα ἔργα ἀνώτερα τῶν δυνάμεων αὐτοῦ καὶ ἀπερισκέπτως ἐμπνέοντα εἰς τοὺς ὑπεξουσίους, φαντασιώδους βίου χιμαιρικὰς ἐλπίδας, καθότι αἱ χιμαιρικαὶ αὗται ἐλπίδες πλειστάκις ματαιούμεναι ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ, συνεπάγονται τὴν δυσθυμίαν, τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν ἀτονίαν καὶ τὴν ἀπογοήτευσιν· οἱ γονεῖς οἱ ἐμφορούμενοι ὑπὸ ἀτόπου κενοδοξίας ἢ κενῶν ἐλπίδων κτήσεως πλούτου αὐτοσχεδίου, παραγνωρίζουσι τοὺς ἀναλλοιώτους νόμους τῆς φύσεως καὶ τῆς κοινωνίας, καὶ ἀποπλανώμενοι ἐκ κουφότητος, ἐκ πλεονεξίας ἢ ἐκ περιφιλαυτίας, γίνονται θῦμα τοῦ φρενοτροπιῶν φαντασίας νενοσηκυίας.

[Ἕπεται τὸ τέλος.]

Ι. Α. Σουτσος.

ΗΘΟΠΟΙΟΣ ΕΝΕΧΥΡΙΑΖΟΜΕΝΟΣ

Ὁ κ. Jubilles ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ *Μελέται περὶ τῆς Ἀγγλίας* διηγεῖται ἀστείαν ἱστορίαν, βεβαιῶν ὅτι εἶνε ἀληθεστάτη.

Πρόκειται περὶ ἠθοποιοῦ, τοῦ ὁποίου ὁ κ. Jubilles παρασιωπᾷ τὸ ὄνομα, ὑποδεικνύει δὲ μόνον διὰ τοῦ ἀρχικοῦ στοιχείου Γ.. καὶ ὅστις, εὑρεθεὶς εἰς μεγάλην χρηματικὴν στενοχωρίαν, παρεδόθη ὑπὸ τῆς συζύγου του ὡς ἐνέχυρον.

Τῷ εἶχον παρουσιάσει τὸν λογαριασμὸν τοῦ ξενοδοχείου, εἰς τὸ ὁποῖον κατῴκει, ἀλλὰ δὲν εἶχε χρήματα νὰ πληρώσῃ.

Μετέβη τότε παρὰ τῷ διευθυντῇ τοῦ θεάτρου καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ προκαταβολήν. Ἀλλ' ὁ διευθυντής, ἄνθρωπος τυπικός, τῷ ἀπεκρίθη·

— Δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ συμφωνητικόν μας ὅτι πρέπει νὰ πληρώνω τὸν μισθόν σου εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνός;

— Ναί.

— Λοιπόν! ἂς τηρήσωμεν τὰς συμφωνίας μας.

Ὑπῆρξεν ἀδύνατον νὰ συγκινηθῇ ὁ τυπικός θεατρώνης. Καὶ ἐν τούτοις ὁ ἠθοποιὸς ἦτο καλὸς κωμικός, ἀρκούντως γνωστός, ὁ δὲ πρίγκιψ τῆς Οὐαλλίας ἀνήγγειλεν ὅτι ἐπροτίθετο νὰ μεταβῇ τὸ ἑσπέρας εἰς τὸ θέατρον διὰ νὰ τὸν ἴδῃ παριστάνοντα.

Ὁ Γ.. μεταβὰς περίλυπος εἰς τὸ ξενοδοχεῖον διηγήθη πρὸς τὴν σύζυγόν του τὴν δυσάρεστον θέσιν του. Αἴφνης αὕτη τῷ εἶπεν:

— Μοῦ ἦλθε μία ἰδέα.

Ἡ ἰδέα ἦτο παράδοξος, ἀλλ' ἐκ τῶν τοιούτων ἰδεῶν προκύπτουσι συχνὰ εὐχάριστα ἀποτελέσματα.

Ἡ σύζυγος τοῦ κωμικοῦ μετέβη τότε παρά τινι δανείζοντι ἐπὶ ἐνεχύρῳ, καὶ ἔχοντι τὸ κατάστημα αὐτοῦ ἀπέναντι τοῦ θεάτρου, εἰς τὸ ὁποῖον παρίστανεν ὁ Γ..

— Κύριε, τῷ εἶπε, χρειάζομαι διὰ μίαν ὥραν εἴκοσι λίρας στερλίνας. Θέλετε νὰ μοῦ τὰς δανείσετε; Σᾶς δίδω διὰ μίαν ὥραν τόκον δεκαπέντε σελίνια.

— Ἀλλὰ ποῖον εἶνε τὸ ἐνέχυρόν σας;

— Τὸ ἄτομον τοῦ κ. Γ... ὁ ὁποῖος εἶνε ἐδῶ παρών.

Ὁ τοκιστὴς ἤρχισε νὰ γελᾷ.

— Σᾶς ὁμιλῶ σπουδαίως. Ὁ κ. Γ... παίζει τὸ πρῶτον πρόσωπον εἰς τὴν κωμῳδίαν ἡ ὁποία θὰ παρασταθῇ τὴν ἑσπέραν ταύτην ἐνώπιον τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας. Ὅταν λοιπὸν θὰ παρουσιάσω πρὸς τὸν διευθυντὴν τοῦ θεάτρου τὴν ἀπόδειξίν σας, ἐννοεῖτε ὅτι θὰ σπεύσῃ νὰ ἔλθῃ καὶ ν' ἀπαλλάξῃ ἠθοποιόν, ὁ ὁποῖος εἶνε πρὸς αὐτὸν ἀπαραίτητος.

Ἐν Ἀγγλίᾳ αἱ παραδοξότεραι προτάσεις οὐδαμῶς ἐκπλήττουσιν. Ὁ τοκιστὴς ἔδωκε τὰ ζητηθέντα χρήματα, τὸ δ' ἐνέχυρον ὁ κ. Γ... ἐκάθησεν ἡσύχως πλησίον του ἐφ' ἑνὸς ἀνακλίντρου.

Ἔφθασεν ἡ ὥρα τῆς παραστάσεως. Ἡ αἴθουσα ἤρχισε νὰ πληροῦται, οἱ δὲ ἠθοποιοὶ εἶχον ἤδη ἐνδυθῆ.

— Καὶ αὐτὸς ὁ Γ... δὲν ἦλθεν ἀκόμη! ἀνέκραξεν εἰς ἄκρον ἀνήσυχος ὁ θεατρώνης... Τί ἆρά γε νὰ συμβαίνῃ;

— Συμβαίνει, ἀπήντησεν ἡ σύζυγος τοῦ κω-

μικοῦ ἀφιχθεῖσα τότε, ὅτι ὁ Γ... εἶνε ἐνέχυρον... Πιστὸς εἰς τὸν λόγον του δὲν θὰ κινηθῇ πρὶν πληρώσουν δι' αὐτὸν εἴκοσι λίρας στερλίνας.

— Ἀλλ' αὐτὸ εἶνε ἀδύνατον... εἶνε τρέλλα.

— Εἶνε τρέλλα, ἔστω! Ἀλλ' ἡ παράστασίς σας δὲν θὰ γείνῃ.

— Τότε, τί νὰ κάμω;

— Νὰ ὑπάγετε νὰ πληρώσετε τὸν δανείζοντα ἐπὶ ἐνεχύρῳ... Δι' αὐτὸ σᾶς ἀρκεῖ ἓν λεπτὸν τῆς ὥρας.

Τί ποιητέον; Ὁ θεατρώνης ἠναγκάσθη νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὸν παράδοξον τοῦτον ὅρον. Μετὰ ἓν λεπτὸν ὁ κ Γ... ἐξαγορασθεὶς μετέβαινεν εἰς τὸ θέατρον, ὅπου ἐχειροκροτήθη ζωηρῶς. Ἦτο ἀνάγκη νὰ τῷ συγχωρηθῇ ὁ δόλος τὸν ὁποῖον εἶχε μεταχειρισθῇ διὰ νὰ λάβῃ τὴν προκαταβολήν, τὴν ὁποίαν τῷ εἶχον ἀρνηθῇ τὴν πρωΐαν.

Β*

Τὸ κατωτέρω ποιημάτιον τοῦ ἀθανάτου ψάλτου τῆς Ἐλευθερίας ἀπεστάλη ἡμῖν λίαν φιλοφρόνως παρὰ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ ἀξιοτίμου κ. Διονυσίου Δ. Ἠλιακοπούλου, βιβλιοφύλακος τῆς αὐτόθι Δημοσίας Βιβλιοθήκης. Τὸ κειμήλιον τοῦτο τῆς Μούσης τοῦ Σολομοῦ ἐγράφη ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς ἐπταετοῦς ἀνεψιᾶς του, εἶνε δὲ ὅλως ἀνέκδοτον καὶ εὑρίσκεται ἀναγεγραμμένον κάτωθεν τῆς εἰκόνος τῆς χαριτοβρύτου κόρης, ἣν εἰκόνα διαφυλάττει εὐλαβῶς ἡ σύζυγος τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ποιητοῦ Δημητρίου Σολομοῦ.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΟΙΗΜΑ ΣΟΛΟΜΟΥ

[Ἐγράφη ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς ἐπταετοῦς ἀνεψιᾶς του.]

Καθὼς μένεις εἰς τὸ νοῦ μου
Ὅσο ζῶ καὶ εἰς τὴν καρδιά,
Μεῖνε, τέκνο τοῦ ἀδελφοῦ μου,
Εἰς τὰ 'μάτια μου ὀμπροστά.

—

Μεῖνε—ἐπάλευε τὸ σῶμα
Ἡ ψυχή σου, γιὰ νὰ εὐγῇ,
Καὶ ἐσυχνάνοιγες τὸ στόμα
Καὶ δὲν ἤξερες γιατί.

—

Λίγο ἐχάρηκες τὸ φῶς σου,
Ἀφοῦ ἐπέρασες γλυκὰ
Ἀπ' τὰ σπλάγχνα τῆς μητρός σου
Σ' τοῦ πατρὸς τὴν ἀγκαλιά.

—

Γλυκοὶ ἐστάθηκαν καὶ πλάνοι
Τῶν γονιῶν σου οἱ στοχασμοί,
Γάμου ἐβλέπανε στεφάνι,
Κι' ἄλλο ἐφόρεσες ἐσύ!

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΟΜΟΣ.

Ἡ εὐτυχία δὲν ἔγκειται ἐν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' ἐν τῇ ἀπολαύσει τῶν πραγμάτων. Ἡ κτῆσις μεγαλοπρεποῦς μεγάρου δὲν καθιστᾷ εὐτυχῆ ἐκεῖνον, ὅστις ἀνιᾶται ἐν αὐτῷ. Ὁμοίως τῶν καλλίστων πραγμάτων ἡ κατοχὴ οὐδεμίαν φέρει εὐτυχίαν εἰς ἐκεῖνον, ὅστις δὲν ἠξεύρει νὰ ἀπολαύσῃ αὐτῶν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν Βιέννῃ διατρίβει νῦν ὁ διάδοχος τοῦ Ἰαπωνικοῦ θρόνου. Ὁ ἡγεμονόπαις οὗτος, ὀνομαζόμενος Τουσιμί, ἔχει ἡλικίαν εἰκοσιοκτὼ ἐτῶν, προτίθεται δὲ νὰ ἐπισκεφθῇ πάσας τὰς αὐλὰς τῆς Εὐρώπης. Ἀνεχώρησεν ἐξ Ἰαπωνίας πρὸ ἑνὸς ἔτους περίπου, παρέμεινε δ' ἐπί τινα χρόνον ἐν Ἰταλίᾳ, Ἱσπανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ. Ἐν τῷ Ἰαπωνικῷ στρατῷ ἔχει βαθμὸν συνταγματάρχου, ἔτυχε δὲ εὐρωπαϊκῆς ἀγωγῆς καὶ παιδεύσεως. Νεώτερος ὢν διέτριψεν ἐπὶ μακρὸν σπουδάζων ἐν Παρισίοις καὶ ἐν Βερολίνῳ, ἐπίσταται δὲ ἄριστα τὴν γαλλικήν. Ἐκ Βιέννης θὰ μεταβῇ εἰς ἐπίσκεψιν τῶν αὐλῶν τοῦ Βερολίνου καὶ τοῦ Λονδίνου. Κατὰ τὸ φθινόπωρον θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του διὰ τῆς Ἀμερικῆς.

Ἡ πλουσιωτάτη γυνὴ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶναι ἡ ἐν Σαντιάγῳ, τῇ πρωτευούσῃ τῆς Χιλῆς, οἰκοῦσα σενιόρα Ἰσιδώρα Κουσίνο. Ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐπονομάζεται κόμησσα τοῦ Μοντεχρίστου, διότι ἀληθῶς τὰ πλούτη αὐτῆς ὑπερβαίνουσι τὰ μυθολογούμενα τοῦ Μοντεχρίστου. Ἀλλ' ἡ σενιόρα Κουσίνο ἐγκαυχᾶται μᾶλλον διὰ τὴν εὐγένειαν παρὰ διὰ τὰ πλούτη αὐτῆς, διότι κατάγεται ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς Conguistadores τοὺς Ἱσπανοὺς κατακτητὰς τοῦ νέου κόσμου. Ἀπὸ τὸν θανόντα σύζυγόν της ἐκληρονόμησεν γαίας ἀνυπολογίστου ἐκτάσεως, ἑκατομμύρια εἰς μετρητά, πολυαρίθμους ἀγέλας βοσκημάτων, καὶ πλὴν τούτων ἀνθρακωρυχεῖα, χαλκωρυχεῖα, ἀργυρωρυχεῖα, στόλον μέγαν ἀτμοπλοίων καὶ ἱστιοφόρων, πολυπληθῆ ἐργοστάσια καὶ ἕνα σιδηρόδρομον. Ἐκ τούτων εἰσπράττει ἐτήσιον εἰσόδημα πολλῶν ἑκατομμυρίων δολλαρίων. Ἐκ μόνων δὲ τῶν ἀνθρακωρυχείων αὐτῆς ἔχει μηνιαῖον εἰσόδημα ὀγδοηκοντακισχιλίων δολλαρίων, ἤτοι ἐτήσιον εἰσόδημα πέντε καὶ πλέον ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Πρὸς οἰκοδομὴν τῆς οἰκίας της ἐδαπάνησεν ἐξ περίπου ἑκατομμύρια δραχμῶν, ὁ δὲ κῆπος ταύτης εἶναι μυθωδῶς ὡραῖος.

Ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς «Ἑστίας» ἐγράψαμεν περὶ τῶν πλωτῶν ἐμπορικῶν ἐκθέσεων, ἃς διωργάνωσεν ἡ ἐν Βερολίνῳ γεωγραφικὴ ἑταιρία. Ὅπως συναγωνισθῶσι δι' ὁμοίων ὅπλων ἐν τῷ ἀγῶνι περὶ τῆς ἡγεμονίας ἐν τῷ διεθνεῖ ἐμπορίῳ, μελετῶσι καὶ οἱ Γάλλοι νὰ ἐξαποστείλωσιν εἰς τὰ σπουδαιότατα ἐμπορικὰ κέντρα στρατιὰν ἐμπορουπαλλήλων, κομιζόντων μεγάλας συλλογὰς δειγμάτων.

Ἀκούσας ποτὲ ὁ Ζεῦξις, ὅτι Ἀγάθαργος ὁ ζωγράφος ἐμεγαλοφρόνει, διότι ταχὺ καὶ ῥᾴδιως ἐποίει τὰς εἰκόνας, εἶπεν· «Ἐγὼ δ' ἐν πολλῷ χρόνῳ». Καὶ εὐλόγως, διότι ἡ ἐν τῷ ποιεῖν εὐχέρεια καὶ ταχύτης δὲν ἐμβάλλει εἰς τὸ ἔργον βάρος μόνιμον, οὐδὲ κάλλους ἀκρίβειαν· ὁ δὲ εἰς παραγωγὴν αὐτοῦ μετὰ κόπου πολλοῦ δαπανηθεὶς χρόνος καθίστησι διαρκὲς καὶ ἀπὸ τῆς λήθης σῴζει τὸ γενόμενον.

(Πλούταρχος).

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1886—486.